

Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – AMBIS

Katedra bezpečnosti a práva

Veřejný ochránce práv

Volební právo zdravotně postižených

Bakalářská práce

Autor:

Eva Křenová

Bezpečnostní management v regionech

Vedoucí práce:

JUDr. Petr Kolman, Ph.D.

Brno

2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a v seznamu uvedla veškerou použitou literaturu.

Svým podpisem stvrzuji, že odevzdaná elektronická podoba práce je identická s její tištěnou verzí, a jsem seznámena se skutečností, že se práce bude archivovat v knihovně VŠ AMBIS a dále bude zpřístupněna třetím osobám prostřednictvím interní databáze elektronických vysokoškolských prací.

V Uherském Hradišti dne 20. 7. 2020

Eva Křenová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu bakalářské práce JUDr. Petru Kolmanovi Ph.D, za vstřícnost, pomoc a odborné rady, které mi poskytl při zpracovávání této práce.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Akademický rok: 2020/2021

Studentka: Eva Křenová

UČO: 34550

Program: Bezpečnostní management v regionech

Studijní obor: Bezpečnostní management v regionech

Téma: Veřejný ochránce práv

Topic: The Ombudsman

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Petr Kolman, Ph.D.

Cíl práce:

CÍL PRÁCE:

Cílem mé bakalářské práce je zaměřeni na kontroly prováděné ochráncem v sociálních službách. Zejména na volební právo zdravotně postižených, které zastává veřejný ochránce práv. Při své práci použiji kvantitativní metodu šetření.

OSNOVA:

Úvod

1. Vznik a vývoj veřejného ochránce práv
2. Působnost a pravomoci
3. Kontroly v sociálních službách
4. Ombudsman a volební právo zdravotně postižených
5. Dotazníkové šetření

Závěr

Základní prameny a odborná literatura: ŠABATOVÁ, Anna, 2008. Ombudsman a lidská práva. V Brně: Doplněk. ISBN 978-807239-229-2.

GABRIŠOVÁ, Veronika, [2017]. Kontrolní orgány. Praha: Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci s Wolters Kluwer ČR. Stanoviska (Kancelář veřejného ochránce práv). ISBN 978-80-87949-39-9.

ŠABATOVÁ, Anna, Stanislav KŘEČEK, Veronika BAZALOVÁ a Iva PALKOVSKÁ, [2017]. Občanství Evropské unie. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci se společností Wolters Kluwer ČR. Stanoviska (Kancelář veřejného ochránce práv). ISBN 978-80-87949-64-1.

HRABCOVÁ, Dana, ed., 2003. Působení ombudsmana v demokratické společnosti: sborník příspěvků přednesených na mezinárodní vědecké konferenci dne 5. června 2003. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3202-2.

MOTEJL, Otakar a Renata KALENSKÁ, 2006. Lexikon Otakara Motejla. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-860-8.

ZDRAŽILOVÁ, Petra a Dagmar KRIŠOVÁ, ed., [2015]. 15 let činnosti veřejného ochránce práv: sborník z mezinárodní konference. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv. ISBN 978-80-87949-20-7.

Souhlasím se zadáním (podpis, datum):

.....
Eva Křenová
studentka

.....
JUDr. Petr Kolman, Ph.D.
Vedoucí bakalářské práce

Anotace, klíčová slova

Anotace:

Bakalářská práce je zaměřena na institut veřejného ochránce práv České republiky. V teoretické části je popsán vznik institutu, pravomoci ochránce, volba, zánik funkce. Praktická část je zaměřena na systematické kontroly, které ochránce provádí v sociálních službách, jeho návrhy a doporučení na změny v domovech pro osoby se zdravotním postižením. Ve své práci se zaměřuji zejména na volební právo zdravotně (mentálně) postižených jedinců. Využila jsem kvantitativní metodu dotazníkového šetření, kde v závěru můj postoj k volebnímu právu byl potvrzen četnými odpověďmi respondentů.

Klíčová slova CZ:

Veřejný ochránce práv, ombudsman, právo, listina základních práv a svobod, ochrana, důstojnost, sociální služby, domov pro seniory, ústav, mentální postižení, volební právo.

Annotation:

The bachelor thesis deals with the Institution of Ombudsman of the Czech Republic. The theoretical part describes the establishment of the institute, all the competences of the Ombudsman, his or her election and termination of duties. The practical part is focused on the systematic inspections that the Ombudsman performs in social services and on the implementation of his or her suggestions and recommendations for changes in homes for people with mental disabilities. In my thesis I especially deal with the voting rights for mentally handicapped individuals. I used the quantitative method of a questionnaire survey. The conclusion is that my attitude to the right to vote was confirmed by numerous answers from respondents.

Key words:

Ombudsman, law, charter of fundamental rights and freedoms, protection, dignity, social services, home for the elderly, institution, mental disability, voting rights.

Obsah

Úvod	9
1 Vznik a vývoj	11
1.1 Vznik instituce v ČR.....	11
1.2 Klasifikace instituce.....	12
1.3 Ombudsman a lidská práva.....	12
1.4 Od historie do současnosti.....	13
1.4.1 JUDr. Otakar Motejl.....	13
1.4.2 JUDr. Pavel Varvařovský.....	13
1.4.3 Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.....	14
1.4.4 JUDr. Stanislav Křeček.....	14
2 Veřejný ochránce práv	15
2.1 Zákon o veřejném ochránci práv.....	15
2.2 Volba.....	16
2.3 Zánik funkce.....	16
2.4 Charakteristické rysy veřejného ochránce práv.....	17
2.5 Imunita.....	17
2.6 Mlčenlivost.....	17
3 Oprávnění ochránce	19
3.1 Kompetence.....	19
3.2 Působnost Veřejného ochránce práv.....	20
3.3 Veřejný ochránce práv a Ústavní soud.....	21
3.4 Vztah veřejného ochránce práv k poslanecké sněmovně.....	21
4 Podání podnětu	22
4.1 Náležitosti podnětu.....	22
4.2 Odložení podnětu.....	22
4.3 Šetření.....	23
4.4 Povinnost součinnosti.....	23
5 Kancelář veřejného ochránce práv	24
5.1 Činnost veřejného ochránce práv.....	24
5.2 Ombudsman a volební právo.....	26
5.3 Evropský veřejný ochránce práv.....	27
5.4 Evropská síť veřejných ochránců práv.....	28
6 Praktická část	29
6.1 Kontroly prováděné v sociálních službách.....	29

6.2	Zákonný podklad kontrol veřejného ochránce práv	30
6.3	Provádění kontrolních návštěv domovů pro osoby se zdravotním (mentálním) postižením.....	31
6.4	Průběh návštěvy	31
7	Charakteristika vybraných druhů zařízení pro osoby vyžadující cizí péči	33
7.1	Domovy pro seniory	33
7.2	Domovy pro zdravotně postižené	33
7.3	Chráněné bydlení	34
8	Shledané nedostatky v sociálních službách	36
8.1	Zamyšlení nad některými právy osob se zdravotním (mentálním) postižením	37
8.1.1	Svéprávnost	37
8.1.2	Rovnost.....	38
8.1.3	Volební právo	38
9	Metoda a sběr dat	41
9.1	Vyhodnocení dotazníkového šetření.....	41
	Závěr	52
	Seznam použitých zdrojů.....	54
	Seznam tabulek.....	59
	Seznam grafů	59

Úvod

Cílem mé bakalářské práce je vyhodnotit činnost veřejného ochránce práv České republiky, konkrétně v oblasti poskytovaných sociálních služeb. Dále se chci ve své práci zaměřit na volební právo osob zdravotně (mentálně) postižených. Zjistit názory, postoje a vnímání společnosti na problematiku volebního práva pro tyto jedince.

Institut veřejného ochránce práv (dále někdy jen „institut“) se zaměřuje nejen na průtahy soudních řízení a nesprávným, přístupem úředníků k fyzickým či právnickým osobám. Rozsah a působnost jeho pravomocí je mnohem širší, zahrnuje v sobě ochranu obyvatel před diskriminací, pomoc občanům EU, monitoring práv lidí se zdravotním postižením nebo sleduje proces a postup vyhoštění cizinců. Vyhodnocení aktivit veřejného ochránce práv se v této práci bude přímo dotýkat aktivit a činností související s dohledem nad zařízeními, ve kterých je omezena svoboda občana, omezení týká osob s určitým stupněm a formou postižení.

Obsah práce se zaměřuje, jak již bylo zmíněno, na sociální služby. Poskytovatelem sociálních služeb jsou zařízení typu domovy pro seniory nebo domovy pro zdravotně (mentálně) postižené. Důvodem výběru je vlastní osobní pracovní zkušenost s klienty poskytovatele sociálních služeb pro zdravotně (mentálně) postižené. Primárním cílem je poukázat na nedostatky a situace, které institut řeší a sleduje. Vycházím z vlastního přesvědčení o ochraně bezbranných a nemocných, kterým jsou sociální služby poskytovány. Současná společenská nastavení vnímám tak, že nelze péči o již nemohoucí rodiče svěřit do péče vlastních dětí, stejně tak se ale vytrácí ochota, ale i schopnost pomoci s péčí o vnoučata. Panuje mylný předpoklad, že se zvyšujícím věkem do důchodu, bude stoupat potřeba kvalifikovaného a empaticky smýšlejícího personálu. Praxe je bohužel opačná, nová místa v těchto zařízeních nevznikají, ba naopak, některá zařízení počet lůžek snižují.

Podobná situace panuje u zařízení určené pro zdravotně (mentálně) postižené osoby, které jsem si vybrala jako výzkumný objekt práce. Mnohá z nich, plně a úspěšně fungujících řadu let, zanikají. Jistou alternativu nabízí koncept chráněného bydlení, avšak ten není schopný uživateli zaručit doživotní pobyt. Právě v této oblasti je dohled veřejného ochránce práv značně významný, jelikož zastupuje tu část populace, u které je omezena právní způsobilost a zároveň vykonává preventivní činnost v oblasti vzniku neregistrovaných služeb provozovaných necitlivými a ziskuchtivými podnikateli.

Jednou z oblastí, která je u vybraného zkoumaného objektu omezena, se týká volebního práva. Veřejný ochránce práv je zastáncem zachování práva podílet se na politickém dění v naší společnosti, s čímž nesouhlasím. Mé přesvědčení vychází ze získané praxe, která ukázala snadnou ovlivnitelnost a tím i existenci rizika zneužití poskytnutých informací a dat. Vlastní přesvědčení na problematiku omezení či neomezení volebního práva mentálně postižených osob ukáže potvrzení, popř. vyvrácení, stanovených hypotéz prostřednictvím výzkumného šetření.

Práce je rozdělena na dvě hlavní části, teoretickou a praktickou. Teoretická část popisuje vznik a vývoj institutu veřejného ochránce práv, charakteristické rysy institutu, postavení institutu v rámci Ústavy, klasifikace institutu a dále legislativním zakotvením v rámci ČR i EU. Empirická část v úvodu vymezuje zákon o sociálních službách, koncept chráněného bydlení, a končí analýzou provedeného výzkumného šetření. Práce vychází z veřejně dostupné literatury a zpráv publikovaných na webových stránkách veřejného ochránce práva. Praktická část je zpracována kvantitativní metodou výzkumu za pomoci dotazníkového šetření.

1 Vznik a vývoj

Definovat instituci ombudsmana je velmi složité. Kořeny této instituce sahají do dávné historie. Jejimi předchůdci byli považováni např. římský tribun lidu nebo také kontrolní orgány ve středověké Číně.

První ombudsman se objevil na začátku 18. století ve Švédsku. Švédský král Karel XII. zřídil v roce 1713 úřad Královského nejvyššího Ombudsmana. Výraz ombudsman je sice původu švédského, ale objevoval se ve středověkém slově umbup prapůvodem z islandštiny, které má význam moc, autorita. Po švédském vzoru byla tato instituce založena i v dalších severských zemích. Déle, než jedno století trvalo, než obdobný institut vznikl ve Finsku. Systém fungoval podobně jako švédský model. Jeho úlohou bylo sledovat, zdali se státní nebo soudní úředníci nedopouštějí protiprávního jednání. V roce 1954 došlo k uzákonění instituce i v Dánsku. Dánský model byl ze začátku vzorem pro celý svět.¹

Ombudsman je orgán, který je v různých zemích pojat různými způsoby. Ve světě je ustálena definice tohoto institutu, jež koncipuje veškeré její osobité znaky: „*Úřad založený ústavou nebo zákonem, v jehož čele stojí nezávislý a vysoce postavený veřejný činitel odpovědný moci zákonodárné, který přijímá stížnosti lidí na chování orgánů veřejné správy, jejich představitelů či zaměstnanců nebo jedná z vlastní iniciativy a který má pravomoc vyšetřovat, doporučovat opatření k nápravě a vydávat zprávy [o své činnosti, učiněných doporučeních apod. – pozn. aut.].*“² V současné době úřad ombudsmana existuje přibližně ve sto zemích světa.

1.1 Vznik instituce v ČR

Snaha zřídít institut veřejného ochránce práv měla v České republice zdlouhavý průběh. V roce 1992 se významní signatáři Charty 77, mezi kterými byl Václav Havel Jiří Dienstbier st. a Jiří Hájek obrátili na předsedu České národní rady Milana Uhdeho s žádostí, ve které stálo, aby byla instituce ombudsmana zapracována do připravované ústavy. Mezi prvními na potřebu ombudsmana upozorňoval tehdejší prezident republiky Václav Havel, který se o instituci vyjadřoval jako o posledním odvolání. Písemně se na něj obracely tisíce nespokojených občanů a jejich dopisy vyřizoval samostatný odbor Kanceláře prezidenta republiky. V devadesátých

---

¹ SLÁDEČEK, Vladimír. *Zákon o Veřejném ochránci práv: Komentář*. 1. vydání. Praha C. H. Beck, 2000, In. Sborník příspěvků přednesených na mezinárodní vědecké konferenci, Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti.

² Srov. např. REIF, Linda C. The ombudsman, good governance and the international human rights system. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2004, s. 2-3 či ROBSON, William Alexander; PAGE, Edward C. (eds.). Administrative Law. The ombudsman. Encyclopaedia Britannica [online]. Encyclopaedia Britannica, Inc., © 2020 [cit. 19. 3. 2020].

letech následovalo několik neúspěšných pokusů o zřízení ombudsmana, jelikož v Poslanecké sněmovně nebylo možné dát většinový počet hlasů dohromady. V roce 1999 přichází příznivá chvíle. Po předchozích velkorysých návrzích, které nebyly přijaty, byla přijata verze klasického ombudsmana se zaměřením na kontrolu výkonu státní správy podle vzoru nizozemského zákona. Po necelém roce byl dne 12. prosince 2000 zvolen první veřejný ochránce práv České republiky. V lednu následujícího roku Kancelář VOP přijala prvních pět právníků, a začaly se vyřizovat nahromaděné podněty, kterých bylo přes dva tisíce. Několikaletá vybudovaná nedůvěra k novému institutu začala pozvolna zanikat.³

1.2 Klasifikace instituce

Ombudsmani se podle Sládečka rozdělují na tři typy ombudsmanů. Do první skupiny řadí ombudsmana moci zákonodárné, který tvoří nejrozšířenější skupinu, je odvozen od nejvyššího zastupitelského sboru, který ho zpravidla volí a má vůči němu zákonem regulované vztahy. Druhým typem ombudsmana je ombudsman moci výkonné, kterého jmenuje vláda a jeho vazba na parlament je slabá. Posledním, třetím typem je zvláštní ombudsman neboli speciální ombudsman, může mít povahu, jak moci výkonné, tak orgánu ustanoveného legislativou.⁴

1.3 Ombudsman a lidská práva

Veřejný ochránce práv se opírá především o dodržování Listiny základních práv a svobod. Každý člověk by měl být svobodný při svém rozhodování, neměl by být diskriminován za svou rasu, barvu pleti či za náboženství.⁵

Anna Šabatová si ve své knize klade otázku, do jaké kategorie patří lidská práva. Zda je řadit do právní kategorie, politické nebo filozofické. Základní lidská práva patří k důstojné lidské existenci. Kdyby nebyla, tak by nemohlo fungovat žádné lidské soužití. Zdrojem koncepce lidských práv je zejména filozofie. Dalším pramenem je křesťanská teorie a také přirozenoprávní teorie ze sedmnáctého a osmnáctého století. Dějinný zlom nastal v druhé polovině osmnáctého století. Vznikají potřeby a touhy na prostor svobody, do které státní moc nemůže za žádných okolností zasahovat a na základě toho vznikly novodobé katalogy základních lidských práv. Byla to především společnost Spojených států amerických a Francie, které v revolučních procesech poprvé vymezily základní práva a svobody. Od tohoto období se

---

³ *15 let činnosti veřejného ochránce práv: Sborník z mezinárodní konference.*

⁴ SLÁDEČEK, Vladimír. *Zákon o veřejném ochránci práv: Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2000, 135 s. ISBN 80-7179-445-7.

⁵ Listina základních práv a svobod

stalo tradicí, že součástí ústav je kromě základního rozdělení moci také výčet práv a svobod jednotlivce.⁶

1.4 Od historie do současnosti

1.4.1 JUDr. Otakar Motejl

Prvním našim veřejným ochráncem práv v České republice byl JUDr. Otakar Motejl, Narodil se 10. září 1932 v Praze. Dne 18. prosince 2000 byl zvolen prvním Veřejným ochráncem práv. Úřad ombudsmana vybudoval „na zelené louce“ a získal mu široký respekt. V roce 2006 byl Poslaneckou sněmovnou do tohoto úřadu zvolen na dalších šest let. Nikdy nebyl členem žádné politické strany. Zemřel v Brně dne 9. května 2010 po krátké náhlé nemoci ve věku 77 let. Otakar Motejl byl jedna z nejvýznamnějších osobností české justice, uznávaný advokát, bývalý předseda Nejvyššího soudu, exministr spravedlnosti a první český ombudsman.⁷ Zástupkyní JUDr. Otakara Motejla byla v období 2001 až 2007 Mgr. Anna Šabatová.

Úryvek z Lexikonu Otakara Motejla

„Ombudsman, to byl především veselý flirt s půvabnou poslankyní Petrou Buzkovou, která přišla s nápadem českého ochránce práv uzákonit. Já jsem částečně kvůli ní, převážně ale z principu coby tehdy nejvyšší sudí tento projekt ošklivě zkritizoval, částečně zironizoval a pouze jako společenskou náplast na svůj odsudek jsem slíbil, že jsem ochoten se podílet na nějaké podstatné korekci tohoto projektu. Tvorbu ombudsmana doprovázely žertovné příhody.“⁸

1.4.2 JUDr. Pavel Varvařovský

Funkční období od 13. září 2010–20. prosince 2013 JUDr. Pavel Varvařovský se narodil dne 16. října 1945 v Českých Budějovicích. Začátkem roku 1994 byl JUDr. Motejlem navržen prezidentovi republiky Václavu Havlovi na funkci soudce Ústavního soudu ČR a dne 29. března 1994 byl do této funkce jmenován. Po skončení svého desetiletého funkčního období odešel do předčasného důchodu. Nikdy nebyl členem žádné politické strany ani politického hnutí. V srpnu srpna 2010 byl Senátem Parlamentu ČR nominován na funkci Veřejného ochránce práv a dne 7. září 2010 byl do této funkce zvolen Poslaneckou sněmovnou Parlamentu

---

⁶ ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*.

⁷ Česká advokátní komora: Odešel Otakar Motejl. *Česká advokátní komora* [online]. [cit. 2019-11-22]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=3361>

⁸ MOTEJL, Otakar a Renata KALENSKÁ. *LEXIKON Otakara Motejla*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006. ISBN 80-7106-860-8.

ČR. Slibem složeným do rukou předsedkyně Poslanecké sněmovny dne 13. září 2010 se této funkce ujal.⁹ Zástupcem ombudsmana byla RNDr. Jitka Seitlová.

1.4.3 Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.

Mgr. Anna Šabatová se narodila dne 23. června 1951 v Brně. Vystudovala Filosofickou fakultu Jana Evangelisty Purkyně v Brně. Nikdy nebyla členkou v žádné politické straně. Po celý život se zabývá ochranou lidských práv. V letech 2001 až 2007 byla zástupkyní veřejného ochránce práv, od roku 2008 až do roku 2013 byla předsedkyní Českého helsinského výboru. V roce 2014 začalo její funkční období Veřejného ochránce práv, ve kterém setrvala do roku 2020. Jejím zástupcem byl po léta vykonávané funkce JUDr. Stanislav Křeček.

1.4.4 JUDr. Stanislav Křeček

Narodil se 20. května 1938 v Praze, je český právník a politik. V roce 1990 působil v České straně národně sociální, od roku 1992 do roku 1993 v Demokratické straně práce a od roku 1993 až do roku 2013 byl poslancem České strany sociálně demokratické. Od 3. dubna 2013 byl zvolen zástupcem veřejného ochránce práv. Funkci zástupce vykonával od 5. dubna 2013 do 3. prosince 2019. Do funkce veřejného ochránce práv byl zvolen 12. února 2020. Jeho šestileté funkční období začalo dne 19. února 2020. Zástupcem ochránce v současné době je Mgr. Monika Šimůnková.

---

⁹ <https://www.ochrance.cz/historie/pavel-varvarovsky/> [online]. [cit. 2019-11-22].

2 Veřejný ochránce práv

Slouží k ochraně osob před nežádoucím jednáním úřadů a dalších institucí. Chrání před diskriminací osob, před špatným zacházením. Provádí systematické návštěvy míst, kde se nacházejí osoby, které jsou omezeny na svobodě, a to buď z moci úřední, (policejní cely, vězení) nebo také osoby omezené na svobodě v důsledku závislosti na poskytované péči, (zejména zařízení sociálních služeb a jiná zařízení poskytující obdobnou péči).

*„Ombudsman by měl sloužit průměrnému, obyčejnému občanovi. Pomoc při tom může spočívat i jen v poskytnutí relevantní informace (právního charakteru). Ombudsman by měl plnit funkci základní pomoci občanů v ochraně před státní byrokracií. Občan se nejčastěji dostává do styku s orgány veřejné správy, a protože právě veřejná správa je soustavou nadmíru složitou, a už proto – ve smyslu právním, politickém, hospodářském a etickém – zvláště zranitelnou i zraňující, zdá se, že je to právě ona, kdo vyžaduje mimořádnou pozornost. Především tímto směrem má být, proto zaměřena působnost ombudsmana“.*¹⁰

2.1 Zákon o veřejném ochránci práv

„Zákon o veřejném ochránci práv s účinností ke dni 28. 2. 2000 zakotvil v českém právním řádu naprosto nový typ orgánu nazývaný veřejný ochránce práv. Základním úkolem tohoto orgánu je rychle a levně pomáhat občanům domáhat se ochrany proti nezákonnému nebo nespravedlivému jednání veřejné správy. Např. proti její nečinnosti. Úkolem ochránce je dohlížet na činnost veřejné správy, respektive na to, zda vyhovuje uvedeným kritériím a snaží se její případná pochybení napravit, případně její činnost zlepšit. Specifikem tohoto orgánu je, že výstupy jeho činnosti jsou pouze právně nezávazná doporučení a ochránce na veřejnou správu působí jen silou své morální autority. Lze ji definovat jako instituci založenou ústavou nebo zákonem, v jejímž čele stojí nezávislý a vysoce postavený veřejný činitel odpovědný moci zákonodárné, který přijímá stížnosti lidí na chování orgánů veřejné správy, jejich představitelů, či zaměstnanců nebo jedná z vlastní iniciativy, a který má pravomoc vyšetřovat, doporučovat opatření k nápravě a vydávat zprávy o své činnosti, učiněných doporučeních apod. K této činnosti má přiznán okruh vyšetřovacích a do určité míry i sankčních oprávnění. Český ochránce tomuto vymezení zcela odpovídá, ve světě, ale i v České republice však existují mnohé jiné instituce nesoucí označení ombudsman, které pouze do určité míry naplňují některé

---

¹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv.

*z uvedených znaků, a to především možnost provádět neformální šetření s nezávaznými výstupy.*¹¹

2.2 Volba

Veřejný ochránce práv je v České republice volen Poslaneckou sněmovnou na šestileté funkční období. Volen je z řady kandidátů a kandidátek, které po dvou navrhuje prezident republiky a Senát. Může být zvolen pouze na dvě bezprostředně po sobě jdoucí funkční období. Ochráncem může být zvolen každý, kdo je volitelný do Senátu. Podmínky pro zvolení veřejného ochránce jsou tedy dosažení věku čtyřiceti let, státní občanství České republiky a způsobilost k právním úkonům.¹²

Ochránce se ujímá funkce složením slibu do rukou předsedy poslanecké sněmovny, avšak až dnem následujícím po dni, kdy uplynulo funkční období dosavadního ochránce. Slib ochránce zní: *„Slibuji na svou čest a svědomí, že svou funkci budu vykonávat nezávisle a nestranně, v souladu s Ústavou a ostatními zákony a že budu chránit neporušitelnost práv.*¹³

2.3 Zánik funkce

Podle zákona existují dvě formy zániku funkce. První z nich je pozbytí funkce a druhou je odvolání z funkce. Výběr důvodů byl inspirován zahraničními úpravami, avšak přizpůsoben naší legislativní a ústavní praxi. Výhodou je, že se Český zákon vyhnul úpravě, která se často vyskytuje v zahraničí, kdy jako důvod odvolání může být ztráta důvěry či špatné chování, přičemž tyto důvody mohou být za jistých okolností také politicky zneužitelné.

K pozbytí z funkce ochránce v České republice může dojít z několika důvodů, mezi které patří uplynutí funkčního období, nebo pokud ochránce přestal být volitelný do senátu. Je možné pozbytí funkce, pokud byl ochránce odsouzen pro trestný čin a tento rozsudek nabyl právní moci. Další z možností je, jestliže se ochránce ujímá funkce prezidenta, senátora, poslance, soudce, nebo vykonává činnost ve veřejné správě. Ochránce se eventuálně může vzdát své funkce dobrovolně, a to doručením písemného prohlášení předsedovy Poslanecké sněmovny.¹⁴

Odvolat z funkce může ochránce Poslanecká sněmovna, pokud ochránce vykonává činnost, která je neslučitelná s jeho výkonem funkce ochránce, nebo jestliže je členem politické strany

---

¹¹CHAMRÁTHOVÁ, Anna, Lukáš HLOUCH, Alena KLIKOVÁ a Tomáš SVOBODA. *Zákon o veřejném ochránci práv: Komentář.*

¹² KOLMAN, Petr. Vše důležité o ombudsmanovi 1. In: *Moderní obec: odborný časopis pro veřejnou správu.* Praha: Economia, 2002, ročník 8, číslo 6. str. 39, ISSN 1213-7693.

¹³ SLÁDEČEK, Vladimír. *Zákon o Veřejném ochránci práv: komentář.*

¹⁴ SLÁDEČEK, Vladimír. *Zákon o Veřejném ochránci práv: komentář.* V Praze: C.H. Beck, 2000. Strm.37, Komentované zákony (C.H. Beck). ISBN 80-7179-445-7.

nebo politického hnutí. Odvolání je v písemné formě, a účinky odvolání nastávají dnem doručení písemného vyrozumění. Následovně předseda Poslanecké sněmovny o odvolání ochránce vyrozumí Senát, prezidenta republiky a veřejnost.¹⁵

2.4 Charakteristické rysy veřejného ochránce práv

Mezi hlavní rysy ochránce patří samostatnost, nezávislost a nestrannost. Absolutní nezávislost Veřejného ochránce práv je daná ve vztahu k moci výkonné. Tudíž vylučuje veškeré zásahy od exekutivy, ale může žádat vysvětlení a součinnost ustanovení. V případě, že Veřejný ochránce práv zjistí, že úřad ve svém jednání pochybil, může navrhnout opatření k nápravě, jako je např. disciplinární řízení vůči konkrétnímu úředníkovi. Soudní moc v České republice vykonávají jménem republiky nezávislé soudy,¹⁶ a soudci jsou ve své funkci nezávislí.¹⁷

Ochránce není součástí veřejné správy, nemá tedy nadřízený úřad. Nepodléhá moci zákonodárné, i když má vůči ní určité povinnosti. Veřejný ochránce práv je označován za „autonomní orgán.“

2.5 Imunita

Imunitu ombudsmana upravuje §7 zákona o Veřejném ochránci práv a vychází z imunity poslanců, senátorů a soudců Ústavního soudu. Trestní stíhání VOP je možné pouze se souhlasem Poslanecké sněmovny. Pokud Poslanecká sněmovna nedá souhlas k trestnímu stíhání VOP, je trestní stíhání ochránce vyloučeno, a to po dobu výkonu působnosti ochránce. *„Imunita je institut zajišťující nezávislost a efektivnost výkonu funkce ochránce, který má bránit pokusům o odvetu prostřednictvím politicky motivovaného trestního stíhání ochránce, nikoli zakotvovat jakési osobní privilegium nositele funkce. V případě ochránce je zakotvena pouze imunita procesní, tj. vynětí z pravomoci orgánů činných v trestním řízení, nikoli i indemnita, což jest vynětí z odpovědnosti za trestný čin.“¹⁸*

Konstrukce imunity ochránce zdůrazňuje jeho postavení jako ústavního činitele.

2.6 Mlčenlivost

Ochránce je vázán mlčenlivostí o skutečnostech, které zjistí při výkonu své funkce. Povinnost mlčenlivosti o zjištěných náležitostech má i po skončení svého výkonu funkce. Závazek mlčenlivosti se nevztahuje pouze na ochránce, ale i na ostatní zaměstnance Kanceláře veřejného

---

¹⁵SLÁDEČEK, Vladimír. *Zákon o Veřejném ochránci práv: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2000. Strn.38, Komentované zákony (C.H. Beck). ISBN 80-7179-445-7.

¹⁶ Článek č. 81 odst.1, Ústavního zákona č. 1/1993 Sb.

¹⁷ Článek č. 82 Ústavního zákona č. 1993 1/Sb.

¹⁸ Zákon o Veřejném ochránci práv č. zákona 349/1999 dle § 7

ochránce práv. Ochránce a zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv mohou být zproštěni mlčenlivosti pouze za předpokladu, že se jedná o závažné důvody. Zprostit mlčenlivosti je může předseda Poslanecké sněmovny.¹⁹

---

¹⁹ Sládeček, V. Zákon o Veřejném ochránci práv. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2000 str.40-43, Čl. 27 odst. 4 ústavního zákona č.1/1993 Sb. Ústava České republiky – poslance ani senátora nelze trestně stíhat bez souhlasu komory, jejímž je členem. Odepře-li komora souhlas je trestní stíhání navždy vyloučeno.

3 Oprávnění ochránce

Ochránce je oprávněn provádět svá šetření ve všech úradech, aniž by tento úřad předem upozornil. Šetření provádí za předpokladu, že je vedoucí úřadu o této skutečnosti informován.

Průběh jeho šetření může mít různé podoby. Je oprávněn si vyžádat spisy, do kterých může nahlížet. Může klást otázky zaměstnancům šetřeného úřadu. Má právo si vyžádat rozhovor o samotě s osobami umístěnými do zařízení. Státní orgány a osoby, které vykonávají veřejnou správu, jsou v mezích své působnosti povinny poskytnout ochránci při šetření pomoc, kterou si vyžádá.

Od Policie České republiky a Ministerstva vnitra si smí ombudsman vyžádat referenční údaje ze základního registru obyvatel a taktéž údaje z agendového informačního systému evidence obyvatel. Dále má oprávnění si vyžádat údaje z agendového informačního systému cizinců.

Mezi poskytované údaje patří zejména jméno, popř. jména a příjmení. Dále adresu místa pobytu a datum a místo narození. V případě mrtvé osoby má právo si vyžádat datum a místo úmrtí, nebo den, který je v pravomocném rozhodnutí, uveden jako den smrti.²⁰

3.1 Kompetence

- Na Veřejného ochránce práv má možnost se obrátit každý občan, který nesouhlasí s rozhodnutím nebo s postupem úřadu. Jedná se např. o průtahy v řízení, o nečinnost úřadu nebo i nevhodné nebo arogantní chování úředníka.
- Občan má možnost se obrátit na ochránce, pokud se domnívá, že měl být účastníkem řízení, ale nebyl k tomu přizván.
- Ochránce nemůže pomoci při rozhodování samosprávy obcí a měst a taktéž nemůže zasahovat či měnit rozhodovací činnost soudů, nemá pravomoc ovlivnit exekuce.
- Ochránce nezasahuje do vyšetřování a rozhodnutí o sankci v trestněprávních věcech.
- Nezasahuje do pracovněprávního poměru např. uzavírání nebo ukončení pracovního poměru.
- Nemůže pomoci s občanskoprávními věcmi, jako jsou spory mezi sousedy, půjčky, kupní smlouvy a splácení dluhů.

---

²⁰ Zákon o Veřejném ochránci práv, č. zákona. zákona č. 349/1999 Sb., dle § 15, znění od 1. 1. 2018. In ASPI:

3.2 Působnost Veřejného ochránce práv

Posláním veřejného ochránce práv je dohlížet a kontrolovat činnost veřejné správy a chránit občany před nečinností a neoprávněnými postupy úřadů veřejné správy. Ochránce není oprávněn vstupovat do soukromoprávních sporů. Výjimkou, ale může být spor mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, kdy zaměstnavatel je státní úřad. Mezi další výjimky, kdy může ochránce zakročit v soukromoprávních sporech je, pokud je podána stížnost a jejím podnětem je diskriminační jednání. Oprávnění vyplývá z antidiskriminačního zákona, který byl schválen v roce 2009 a ochránce se stal orgánem, který má v kompetenci se výše uvedenou problematikou zabývat.²¹

Úřady a instituce na které se vztahuje působnost veřejného ochránce práv:

- Celní úřady
- Cizinecká policie
- Česká obchodní inspekce
- Česká správa sociálního zabezpečení
- Hygienické stanice
- Katastrální úřady
- Matriční úřady
- Ministerstva
- Orgán státní správy soudu – předseda nebo místopředseda
- Orgány sociálně právní ochrany dětí
- Obecní a krajské úřady
- Odbory životního prostředí
- Policie ČR
- Památkové úřady
- Rada pro rozhlasové a televizní vysílání

---

²¹ Zákon č. 198/2009 Sb., Antidiskriminační zákon.

- Soudy – jen pouze v případě průtahů v řízení, při nevhodném chování soudců. Nikoli v rozhodování soudů
- Úřady práce
- Vězeňská služba ČR (věznice)²²

3.3 Veřejný ochránce práv a Ústavní soud

Ochránce může navrhnout zrušení některých částí zákonů nebo jiných prováděcích právních předpisů. Jedná se zejména o obecně závazné vyhlášky obcí, vyhlášky ministerstev aj. VOP je v pozici vůči Ústavnímu soudu tzv. vedlejší účastníkem. Jedná se o řízení a návrzích jiných navrhovatelů na zrušení zákonů nebo jiných právních předpisů. Je na svobodném rozhodnutí ochránce, zda na základě výzvy Ústavního soudu do řízení vstoupí.²³

3.4 Vztah veřejného ochránce práv k poslanecké sněmovně

Je třeba zdůraznit, že ochránce není ve vztahu podřízeném k Poslanecké sněmovně, ale odpovědnosti za výkon funkce. Z tohoto důvodu se veškeré styky ochránce a Poslanecké sněmovny odehrávají na „partnerské bázi.“

Ochránce se může zúčastňovat schůzí Poslanecké sněmovny a jejího orgánu, zejména pokud jde o věci, které spadají do jeho působnosti, a to i v případě, že tato schůze byla prohlášena za neveřejnou. Během kalendářního roku ochránce analyzuje a vyhodnocuje své poznatky, aby je mohl shrnout do čtvrtletní zprávy. Předkládá ji petičnímu výboru poslanecké sněmovny. Tento orgán je určen pro komunikaci s ochráncem. Petiční výbor sleduje činnost Veřejného ochránce práv, projednává jeho informace o činnosti a souhrnné zprávy o činnosti VOP za každý kalendářní rok. Při srovnání se souhrnnou výroční zprávou, jde o kratší dokument s jednodušší strukturou. Čtvrtletní zpráva se skládá ze tří částí. První částí je statistika podnětu a šetření. Druhá část obsahuje jednotlivé agendy. V poslední třetí části jsou zahrnuty legislativní doporučení a zvláštní oprávnění ochránce. Poslanecká sněmovna obdrží od VOP každoročně do 31. března souhrnnou zprávu, ve které je shrnuta činnost za uplynulý rok. Tato zpráva je sněmovní publikací. VOP zasílá současně zprávu i Senátu, prezidentu republiky, vládě, ministerstvům a jiným správním úřadům s působností pro celé území státu.²⁴

²² *Veřejný ochránce práv* [online]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/>.

²³ Zákon o Veřejném ochránci práv, zákon č. 349/1999 Sb., In: ASPI, [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 11.12.2019].

²⁴ CHAMRÁTHOVÁ, Anna, Lukáš HLOUCH, Alena KLIKOVÁ a Tomáš SVOBODA. *Zákon o veřejném ochránci práv: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 152-153. ISBN 978-80-7598-401-2.

4 Podání podnětu

Ochránce je státním orgánem „sui generis,“²⁵ jedná na základě podnětu fyzických nebo právnických osob, které mu postupují občany oslovení poslanci nebo senátoři. Na ochránce má také právo se obrátit každý občan, ať už se jedná o fyzické nebo právnické osoby, cizince, osoby bez státní příslušnosti, nebo osoby, které se na území České republiky zdržují neoprávněně, ale také osoby zbavené způsobilosti k právním úkonům. Velmi důležitou se pak jeví skutečnost, že podnět nesmí být podroben úřední kontrole.

Každý je oprávněn se obrátit s písemným podnětem na ochránce, ale pouze ve věci, která spadá do jeho působnosti. Podnět lze učinit taktéž ústně do protokolu. Podání podnětu nepodléhá žádnému poplatku.

Podnět musí obsahovat podstatné okolnosti věci. Musí zde být uvedeno, zda věc byla předložena i jinému státnímu orgánu, pokud ano, tak s jakým výsledkem.

Každá stížnost je pečlivě zkoumána, aby bylo zajištěno dosažení odpovídajícího výsledku. V případech, kdy je stížnost nepřijatelná, veřejný ochránce práv musí o této skutečnosti neprodleně informovat stěžovatele.²⁶

4.1 Náležitosti podnětu

Mezi obligatorní náležitosti podnětu, které jsou předkládány ochránci patří zejména formální náležitosti jako je identifikace stěžovatele a náležitosti obsahové. V případě, že podnět neobsahuje náležitosti, které jsou dané předpisem, dochází k tomu, že ochránce stěžovateli pošle výzvu k jejich doplnění, a to v určené lhůtě ochráncem. Do formálních náležitostí u fyzických osob zejména náleží jméno, příjmení a bydliště, u právnických osob je nutno uvést sídlo společnosti a jméno osoby, která má oprávnění za společnost jednat. Podstatou obsahových skutečností je vylíčení okolností věci, která musí rovněž obsahovat sdělení, zda byla tato skutečnost také předložena jinému státnímu orgánu. Pokud se jiný státní orgán k věci vyjádřil, dokládá se i výsledek tohoto vyjádření.²⁷

4.2 Odložení podnětu

Ochránce smí podnět odložit v případě, že věc nespadá do jeho působnosti, nebo se netýká osoby, která tento podnět podala. K odložení také může dojít na základě toho, že podnět je

---

²⁵ „Sui generis“ je latinské rčení znamenající „svého druhu“

²⁶ CHAMRÁTHOVÁ, Anna. *Zákon o veřejném ochránci práv: komentář*, 47.s.

²⁷ CHAMRÁTHOVÁ, Anna. *Zákon o veřejném ochránci práv: komentář*. 63.s.

zjevné neopodstatněný, nebo už věc byla ochráncem přešetřena a v podnětu nenastaly žádné nové skutečnosti k novému šetření. Dalším důvodem k odložení může vést i nedoplnění záležitostí žádaných ochráncem ve stanovené lhůtě.²⁸

4.3 Šetření

Ombudsman jedná jak na základě podnětu adresovaného některé z komor parlamentu, která jej ochránci postoupila, ale může také jednat z vlastní iniciativy. Ochránce může zahájit činnost i neohlášeně a to např. ve věznicích, sociálních službách jako jsou domovy pro seniory a domovy pro osoby se zdravotním postižením.²⁹

V případě, že VOP svým šetřením zjistí porušení právních předpisů, nebo shledá jiná pochybení, vyzve druhou stranu, aby se k těmto zjištěním vyjádřila ve lhůtě 30 dnů. Pokud druhá strana sdělí, že provádí nebo provedla opatření k nápravě a VOP shledá tyto opatření jako dostatečná a není potřeba jiné ingerence VOP, tak o tomto vyrozumí stěžovatele. Pokud úřad, zřizovatel nebo zařízení nespolupracuje, může ochránce o této skutečnosti informovat nadřízený úřad, nebo může využít sankčního zveřejnění.

Pokud ochránce svým šetřením nezjistí pochybení a porušení právních předpisů je povinen o tom vyrozumět stěžovatele i úřad. Závěr takového šetření, může mít kladný efekt, kterým se zvyšuje důvěra ve veřejnou správu. Při nezjištění pochybení se zpráva nezveřejňuje jako je tomu v opačném případě. Pro zachování nestrannosti je vhodné, aby ochránce důkazy neprováděl sám, jak je např. obvyklé v angloamerické oblasti.³⁰

4.4 Povinnost součinnosti

Všechny státní orgány a osoby vykonávající veřejnou správu jsou v mezích své působnosti povinny poskytovat ochránci při šetření pomoc, kterou si vyžádá.³¹ Jsou taktéž povinny sdělit písemné stanovisko ke skutkovým a právním otázkám a provést důkazy, které veřejný ochránce práv navrhne.³²

---

²⁸ CHAMRÁTHOVÁ, Anna. *Zákon o veřejném ochránci práv: komentář*.

²⁹ CHAMRÁTHOVÁ, Anna, Lukáš HLOUCH, Alena KLIKOVÁ a Tomáš SVOBODA. *Zákon o veřejném ochránci práv: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-401-2.

³⁰ ZÁKON O VEŘEJNÉM OCHRÁNCI PRÁV, zákon č. 349/1999 Sb. §15

³¹ ZÁKON O VEŘEJNÉM OCHRÁNCI PRÁV, zákon č. 349/1999 Sb. §16

³² SLÁDEČEK, Vladimír. *Zákon o Veřejném ochránci práv: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2000. Strm.62, Komentované zákony (C.H. Beck). ISBN 80-7179-445-7.

5 Kancelář veřejného ochránce práv

Veřejný ochránce práv sídlí v Brně na Údolní ulici č. p. 39 v budově, kde dříve sídlil Okresní výbor KSČ Brno – venkov. Před rekonstrukcí této budovy byla jeho kancelář na Jezuitské ulici, kterou v současnosti využívá Nejvyšší státní zastupitelství. Kancelář Veřejného ochránce práv má celkem 154 zaměstnanců. Jedním z nich jsou jeden zástupce VOP a jeden vedoucí Kanceláře VOP. I zástupce nebo zástupkyně jsou voleni Poslaneckou sněmovnou. Zástupce ochránce, zastupuje ochránce v době jeho nepřítomnosti, a to v plném rozsahu. Ochránce může svého zástupce pověřit výkonem části své působnosti.

Další zaměstnanci jsou rozděleni do sekcí, mezi které patří Odbor péče o zaměstnance, Interní audit, Sekce právní, Sekretariát vedoucího Kanceláře Veřejného ochránce práv, Odbor administrativních a spisových služeb, Sekretariát Veřejného ochránce práv, Sekretariát Zástupce Veřejného ochránce práv a odbor vnitřní správy. Odbor administrativních a spisových služeb je rozděleno na oddělení spisových služeb a oddělení administrativních služeb. Odbor péče o zaměstnance má pod sebou dětskou skupinu – samostatný referát.

Sekce právní se člení na Odbor stavebního řádu a životního prostředí, Sekretariát sekce právní, Odbor metodiky a analýz, Odbor veřejného pořádku a místní správy, Odbor dohledu nad omezováním svobody, Odbor sociálního zabezpečení, Odbor rovného zacházení, Odbor justice, migrace a financí, Odbor rodiny, zdravotnictví a práce, Úsek výzkumu a Odbor ochrany práv osob se zdravotním postižením. Samostatný referát personální a EP a Samostatný referát informatiky a IT jsou součástí Sekretariátu VOP, ZVOP a Odboru vnitřní správy.³³ Kancelář veřejného ochránce práv je organizační složkou státu a hospodaří s prostředky státního rozpočtu.

5.1 Činnost veřejného ochránce práv

Úřad veřejného ochránce práv přijal v roce 2016, 8454 podnětů. Z toho bylo 5585 podnětů v jeho působnosti. Na 2871 podnětů se jeho působnost nevztahovala. V roce 2017 úřad VOP přijal 8253 podnětů, z nichž 5548 podnětů spadalo do působnosti ochránce a 2696 nikoliv. Během roku bylo vyřízeno celkem 8394 podnětů z nichž 803 podnětů bylo odloženo a 6792 objasněno nebo byla poskytnuta jiná pomoc. Šetřením 219 podnětů nebylo ochráncem zjištěno pochybení úřadu/diskriminace nezjištěna v 19 případech. Pochybení úřadu bylo šetřením ochráncem zjištěno u 549 podnětů/diskriminace zjištěna v 11 případech.

---

³³ Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/kancelar-vop/organizacni-struktura/>.

Za rok 2018 bylo úřadem přijato 8153 podnětů. V působnosti VOP jich bylo 5642 a 2511 podnětů nespadlo do působnosti ochránce. Celkem bylo vyřízeno 8217 podnětů z nichž 637 podnětů bylo odloženo a 6757 podnětů bylo objasněno nebo byla poskytnuta jiná pomoc. V rámci šetření 143 podnětů nebylo ochráncem zjištěno pochybení úřadu/ diskriminace nezjištěna ve 14 případech. Pochybení úřadu bylo šetřením ochránce zjištěno u 502 podnětů/diskriminace zjištěna v 9 případech.

V roce 2019 bylo na úřad VOP přijato celkem 7838 podnětů. V působnosti ochránce bylo 5588 podnětů a 2340 podnětů nebylo v kompetenci ochránce. Z celkového počtu podnětů bylo vyřízeno 7596. Počet odložených podnětů v uvedeném roce činil 559. Z toho bylo objasněno 6327 podnětů. Šetřením 187 podnětů nebylo ochráncem zjištěno pochybení úřadu/diskriminace nezjištěna v 9 případech. Pochybení úřadu bylo šetřením ochránce zjištěno u 423 podnětů/diskriminace zjištěna ve 4 případech.⁵¹ Tohoto roku bylo celkem přijato 8331 podnětů z nichž 951 podnětů bylo odloženo. Podněty byly odloženy zpravidla proto, že se jimi ochránce nemohl zabývat, pro nedostatek působnosti nebo pro jiný v zákoně uvedený důvod. 6543 podnětů bylo objasněno nebo byla poskytnuta jiná pomoc. Jednalo se např. o jednoduchou právní radu, nebo objasněním postupu, kterým se stěžovatel může sám domoci svých práv. Šetřením 253 podnětů nebylo ochráncem zjištěno pochybení úřadu/diskriminace nezjištěna ve 14 případech. Veřejný ochránce práv provedl šetření v dotčených úřadech, v šetřené věci však neshledal pochybení ani rozpor s principy dobré správy příp. zjištěná drobná pochybení neměla vliv na rozhodnutí ve věci. Pochybení úřadu bylo šetřením ochránce zjištěno u 557 podnětů/diskriminace zjištěna ve 13 případech.

V letech 2016 až 2019 Kancelář veřejného ochránce práv, disponovala 154 zaměstnanci (viz kapitola Kancelář veřejného ochránce práv). Ve výše uvedeném období přijala 32 698 podnětů. V roce 2016 bylo 252 pracovních dnů. Po odečtení řádné dovolené, která ve veřejné správě činí 25 dnů, zbývá 227 pracovních dnů. V kalendářním roce 2017 počet pracovních dnů po odečtení řádné dovolené činil 225 dnů. V roce 2018 to bylo 225 pracovních dnů a v roce 2019 226 pracovních dnů. Výše uvedené údaje nám dávají možnost odkrýt pracovní naplnění Kanceláře veřejného ochránce práv. Na jednoho pracovníka úřadu, tedy vychází 0,2 podnětu na 1 pracovní den.

---

⁵¹ *Veřejný ochránce práv* [online]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/zpravy-o-cinnosti/statisticke-udaje-o-cinnosti/>.

5.2 Ombudsman a volební právo

Mezi činnosti veřejného ochránce práv patří také kontrolní činnost nad ochranou a právy osob omezených na svobodě. V této kapitole se zaměřuji na ombudsmankou Šabatovou prosazované volební právo osob s mentálním postižením.

Od roku 2014, kdy vstoupila v účinnost nová právní úprava dle zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník, bylo nutné řešit otázku volebního práva osob se zdravotním (mentálním) postižením.

Osobně nezastávám názor, že pro tyto jedince je volební právo důležitou součástí života. Někteří z nich nejsou schopni rozhodovat ani ve svých osobních záležitostech a při svém rozhodování často potřebují pomoc jiných osob, čímž se stávají snadno ovlivnitelnými.

Je třeba si uvědomit, že stupeň rozumové vyspělosti u mentálně postižených jedinců často není takový, aby mohli posoudit následky svého rozhodování. Potřebují tak neustálou kontrolu a dohled pracovníků. Čím je nižší stupeň rozumové vyspělosti, je nutná vyšší intenzita náležitého dohledu.⁵²

„Míra společenské nedostačivosti je ovlivněna hloubkou mentálního postižení. Jedinec není schopen řešit situace, v nichž se ocitá, tak jako zdravý jedinec.“⁵³

Pokud budou mezi voliči s výše uvedeným postižením, pak podle mého názoru pozbývá smyslu podmínění volebního práva dosažením 18 let.

Myslím si, že rolí ombudsmana v této oblasti by měl být především dohled a výkon kontrolní činnosti, aby tito lidé žili důstojně a spokojeně, aby měli zázemí a potřebnou péči. Chránit je před stresovými situacemi, jako je např. změna pobytového zařízení. Existují jiné způsoby, jak je začlenit do společnosti.

Zákon tyto občany chrání dostatečně, je jim zajištěna veškerá péče. Nenesou zodpovědnost za způsobenou škodu,⁵⁴ jelikož nemůžou posoudit následky svého chování. Proč tedy mají mít volební právo.

Ombudsmanka Šabatová se odkazuje na Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením. *„Vůbec nepočítá s tím, že by bylo volební právo omezováno. Je proto třeba vytvářet adekvátní podmínky, aby lidé s postižením mohli volit.“⁵⁵* Zaměstnanci veřejného ochránce práv po

---

⁵² KLIMENTOVÁ, Eva. *Osoby se zdravotním postižením v sociologickém výzkumu.*

⁵³ VALENTA, Milan, Jan MICHALÍK a Martin LEČBYCH. *Mentální postižení.*

⁵⁴ NOZ 89/2012 Sb. dle §2920

⁵⁵ Vyjádření Mgr. Anny Šabatové Ph.D. Dostupné: z [http:// www.ceska-justice.cz](http://www.ceska-justice.cz)

říjnových volbách v roce 2019 navštívili 7 různých zařízení zajišťujících péči o mentálně postižené osoby, a zjistili, že klienti vůbec nevěděli o konajících se volbách do zastupitelstev obcí. Jednalo se přitom o klienty, kteří volební právo mají, a přesto jim tak de facto nebyl výkon volebního práva umožněn. Ombudsmanka se domnívá, že uvedené pochybení bylo zapříčiněno nepřehlednými rozsudky k omezení svéprávnosti, ve kterých se zaměstnanci zařízení těžko orientují. Mohlo jít i o to, že seznamy voličů obsahují chybné informace týkající se omezení realizace výkonu volebního práva. Ochránkyně chce zorganizovat sérii školení pro pracovníky sociálních služeb na toto téma.

Šabatová považuje toto zjištění za velmi závažné. Plánuje uspořádat setkání se zástupci navštívených zařízení, dotčenými ministerstva oslovit s danou problematikou neziskové organizace, které se dlouhodobě zabývají problematikou práv lidí se zdravotním postižením, a prodiskutovat s nimi vhodný postup v realizaci volebního práva.⁵⁶

Problematika volebního práva zdravotně (mentálně) postižených osob mě zaujala natolik, že jsem se rozhodla danému tématu věnovat i v praktické části.

5.3 Evropský veřejný ochránce práv

Prvním státem, který propagoval myšlenku založit institut ombudsmana na evropské úrovni, bylo Německo. Úřad evropského veřejného ochránce práv vznikl na základě Maastrichtské smlouvy o Evropské unii, která byla podepsána v roce 1992 a začala platit od 1. listopadu 1993. Důvodem založení této instituce bylo, aby práce evropských institucí byla transparentnější a více orientovaná na občany. Do funkce prvního evropského ombudsmana byl evropským parlamentem zvolen Jakob Soderman. Jeho funkční období bylo od roku 1995–2003. Narodil se v Helsinkách 19. května 1938. Vystudoval Helsinskou univerzitu, kde v roce 1962 ukončil studium jako doktor práv. V roce 1988 získal Řád bílé růže Finska. V letech 1991 a 1992 byl členem představenstva mezinárodního institutu veřejného ochránce práv. Současnou evropskou ochránkyní je bývalá novinářka Emily O' Reillyová. O' Reillyová je první ženou působící v čele úřadu evropského ochránce práv. Ve své funkci je od roku 2013, kdy vystřídala svého předchůdce Nikoforse Diamandurose. Před nástupem do funkce evropského veřejného ochránce práv byla deset let irskou ombudsmankou. Je nutno uvést také její předchozí kariéru v britských a irských médiích, ve kterých působila více než dvacet let. Emily O' Reillyová ve

---

⁵⁶Česká justice. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2019/02/ombudsmanka-nekteri-lide-domovech-nevedeli-ze-jsou-volby>

své výroční zprávě uvedla přijetí 2180 stížností, zahájila 490 vyšetřování a pomohla skoro 18 000 občanům.⁵⁷

5.4 Evropská síť veřejných ochránců práv

Evropská síť veřejných ochránců práv vznikla v roce 1996. Propojuje úřady evropského veřejného ochránce práv a národních a regionálních veřejných ochránců práv. Stěžovatelům zaručuje pomoc na náležité úrovni. Vytvořená síť se podílí na výměně informací o právu EU a jeho dopadu v členských státech EU. Jeho hlavním cílem je ochránit práva občanů EU podle práva EU. I když se pravomoci a úkoly veřejných ochránců práv sdružených v síti liší, mají všichni stejnou povinnost poskytovat veřejnosti nestranné, spravedlivé a efektivní služby. V rámci svých mandátů podporují zásady, na kterých je založena Evropská unie.⁵⁸

---

⁵⁷ *Euroskop* [online]. Dostupné z: www.euroskop.cz.

⁵⁸ *Evropský veřejný ochránce práv: Evropská síť veřejných ochránců* [online]. Dostupné z: www.ombudsman.eu.

6 Praktická část

V praktické části se zaměřuji na chod sociálních služeb a některá práva zdravotně (mentálně) postižených, zejména volební právo. Stěžejní zákon v oblasti sociálních služeb představuje zákon č. 108/2006 Sb., zákon o sociálních službách (dále jen „zákon o sociálních službách“). Tento zákon přirozeně vychází z Listiny základních práv a svobod a podrobněji upravuje podmínky pro poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb nebo pomocí příspěvku na péči. Dále upravuje podmínky pro oprávnění poskytování sociálních služeb a předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka. Zákon taktéž zahrnuje zvláštní předpisy pro pomoc v hmotné nouzi, sociálně právní ochranu dětí ve školách a školských zařízeních, zdravotnických zařízeních, ve věznicích a v azylových domech pro cizince.

Státní správa je na základě tohoto zákona vykonávána Ministerstvem práce a sociálních věcí, krajskými úřady, obcemi s rozšířenou působností, Okresní správou sociálního zabezpečení a Úřadem práce České republiky a jeho pobočkami.

6.1 Kontroly prováděné v sociálních službách

Veřejný ochránce práv (dále jen „VOP“) provedl v zařízení sociálních služeb od roku 2006 do roku 2018 celkem 149 kontrolních návštěv⁵⁹, které se uskutečnily v domovech pro seniory, a v domovech pro osoby se zdravotním postižením (obecně se jedná především o kontroly v tzv. neregistrovaných sociálních službách). Systematické kontroly VOP považují za velmi podstatné, neboť některé nedostatky, které VOP v rámci těchto kontrol shledal například v domovech pro seniory, považují za alarmující.

V této části bych se chtěla zmínit o výše uvedené problematice neregistrovaných služeb, kterých v České republice působí několik desítek a jelikož svou činnost provozují bez řádné registrace, dopouštějí se už jen svou činností porušování zákona o sociálních službách.

Dále provozovatelé těchto služeb často porušují práva zakotvená v Listině základních lidských práv a svobod, kde svoboda, rovnost v důstojnosti i v právech je uvedena v čl. 1.⁶⁰ Nedostatky se v těchto zařízeních často objevují i z důvodu, že zde obecně neexistují zavedené standardy a metodiky, které jsou nedílnou součástí legálního provozování sociálních služeb.

---

⁵⁹ www.veřejný ochránce práv.cz, zprávy o činnosti,

⁶⁰ Listina základních práv a svobod, čl. 1

6.2 Zákonný podklad kontrol veřejného ochránce práv

Veřejnému ochránci práv byl novelou zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen ZVOP), jež nabyla účinnosti k 1. 1. 2006, svěřen úkol tzv. národního preventivního mechanismu, jak jej vymezuje Opční protokol⁶¹ k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání⁶². Jedná se o úkol provádět systematické návštěvy míst (zařízení), v nichž se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě (§ 1 odst. 3 a 4, § 21a ZVOP).

Při návštěvách v těchto zařízeních je nezbytné zjišťovat, jakým způsobem je s osobami, které jsou omezeny na svobodě, zacházeno, zejména jestli jsou respektována jejich základní práva a svobody a jestli je zajištěna ochrana před všemi formami tzv. špatného zacházení. Zda jsou osoby omezeny na svobodě de facto – v důsledku své faktické závislosti na poskytované péči (z důvodu stáří, nemoci, tělesného, mentálního postižení), či de iure – na základě rozhodnutí orgánu veřejné moci, není při zajištění jejich ochrany před špatným zacházením podstatné.

„Špatným zacházením je třeba rozumět jednání, které nerespektuje lidskou důstojnost. V extrémní poloze může mít podobu mučení, krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání. Špatným zacházením je však i neúcta k člověku a jeho právům, nerespektování jeho sociální autonomie, soukromí nebo práva na spoluúčast v procesu rozhodování o jeho vlastním životě, či zneužívání závislosti na poskytované péči nebo její prohlubování. Formálně špatné zacházení může spočívat v porušování práv garantovaných Listinou základních práv a svobod (dále také jen LZPS)⁶³, mezinárodními úmluvami, zákony a podzákonými právními předpisy, dále pak neplněním více či méně závazných instrukcí, pokynů, standardů péče, principů dobré praxe či postupů.

Vývoj moderního státu v 19. století a zejména v první polovině 20. století hodnotově proměnil vnímání pozitivního práva a tím i vnímání spravedlnosti jako základního kamene fungování moderní společnosti, která se orientovala na zajištění principů svobody a rovnosti. V souvislosti s hledáním vztahu mezi právem a spravedlností se objevuje v mezinárodních, jakož i ve vnitrostátních právních předpisech pojem lidské důstojnosti, jenž má ztělesňovat

---

⁶¹ Sdělení č.78/2006 Sb. Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání

⁶² Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, New York 1984, publikovaná ve Sbírce zákonů pod vyhláškou číslem 143/1988 Sb. jako ministra zahraničních věcí

⁶³ Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

všeobjímající základ fungování společnosti, ve které státu není povoleno chování, které by nebylo v souladu s imanentní kategorií lidské důstojnosti.

*Lidská důstojnost prostupuje také do výkladu a pojetí hospodářských, sociálních a kulturních práv uvedených v hlavě čtvrté Listiny základních práv a svobod. Vzhledem k tomu, že Česká republika není definována jako sociální stát, mohlo by se zdát, že vazba mezi sociálními právy a lidskou důstojností je v tomto kontextu oslabena. Nikoliv. Česká republika je sociálním státem, byť ústavně tato charakteristika absentuje, což lze nejlépe dokumentovat na materiálním rozsahu systému sociálního zabezpečení a garancích v pracovněprávních předpisech, které jsou v České republice platným právem.*⁶⁴

Sociální služby se řídí patnácti standardy kvality, mezi kterými jsou cíle a způsoby poskytování sociálních služeb, ochrana práv osob, jednání se zájemcem o sociální službu, smlouva o poskytování sociální služby, individuální plánování průběhu sociální služby, dokumentace o poskytování sociální služby, stížnosti na kvalitu nebo způsob poskytování sociální služby, návaznost poskytované sociální služby na další dostupné zdroje, personální a organizační zajištění sociální služby, profesní rozvoj zaměstnanců, místní a časová dostupnost poskytované sociální služby, informovanost o poskytované sociální službě, prostředí a podmínky, nouzové a havarijní situace, a posledním standardem je zvyšování kvality sociální služby.⁶⁵

6.3 Provádění kontrolních návštěv domovů pro osoby se zdravotním (mentálním) postižením

Při kontrolních návštěvách u provozovatelů poskytovaných služeb se ochránce práv zaměřuje především na zajištění bezpečí a autonomie klientů, na dostupnost zdravotní péče, soukromí, práci s problémovým chováním a sexualitou, nebo na kontrolu možného neoprávněného držení klientů v péči zařízení. Charakter těchto návštěv je zejména preventivní a jeho cílem je zvyšovat standard sociálních služeb v České republice.

6.4 Průběh návštěvy

Kontrolní návštěvy v sociálních službách nejsou ohlášeny předem. Provádějí je pracovníci a pracovnice Kanceláře veřejného ochránce práv, tedy zejména právníci, zdravotní sestry, speciální pedagogové a sociální pracovníci. Šetření probíhá formou pozorování, rozhovory s pracovníky sociálních služeb, s pověřeným vedoucím pracovníkem a s klienty zařízení.

---

⁶⁴ Zákon o státní sociální pomoci, zákon o pomoci v hmotné nouzi, zákoník práce

⁶⁵ *Standardy kvality sociálních služeb* [online]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/standardy-kvality-socialnich-sluzeb>.

Z každé systematické návštěvy je pořízena zpráva a v případě shledání nedostatků mohou být součástí této zprávy i opatření k nápravě. Zpráva je následně zaslána zařízení, které je vyzváno, aby se k danému opatření vyjádřilo. Navržená opatření přitom mohou být různorodá a termíny odstranění nedostatků se odvíjí dle závažnosti, náročnosti a doby potřebné k provedení. Ve zprávě je vždy uveden navrhovaný termín realizace, který buď zařízení respektuje, nebo s patřičným odůvodněním navrhuje jiný termín. Bezodkladně určené opatření (zde se jedná o opatření, která jsou naléhavá a snadno realizovatelná) přitom musí být provedeno do sedmi dnů od doručení zprávy. Lhůta jednoho, tří, šesti měsíců nebo jednoho roku se týká opatření s průběžným plněním. Jedná se např. zavedení určitého pracovního postupu do praxe, nebo naopak se něčeho zdržet. Od zařízení se dále očekává, že se k doručené zprávě z šetření vyjádří. Obsahem vyjádření by mělo být sdělení, jakým způsobem bylo opatření realizováno, nebo do jakého termínu bude realizováno. V případě, že je vyjádření zařízení dostačující, je o tom zpětně vyrozuměno, pokud ale dostačující není, tak je o věci informován jeho nadřízený úřad. Po ukončení vzájemné komunikace je na internetových stránkách a databázi Evidence stanovisek veřejného ochránce práv zveřejněna anonymizovaná zpráva z návštěvy zařízení včetně obdrženého vyjádření.

7 Charakteristika vybraných druhů zařízení pro osoby vyžadující cizí péči

7.1 Domovy pro seniory

Domov pro seniory je zařízení, ve kterém jsou poskytovány pobytové služby osobám se sníženou soběstačností zejména z důvodu věku nebo určitého zdravotního postižení. Stav těchto osob tedy vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby.

Do základních poskytovaných služeb patří ubytování, strava, pomoc či dopomoc při zvládnutí běžných každodenních úkonů spojených s péčí o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, aktivizační činnosti a velmi významnou složkou je pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí.⁶⁶

7.2 Domovy pro zdravotně postižené

Do devadesátých let byly osoby s mentálním postižením umísťovány do ústavů, kde o ně pečovaly především řádové sestry a ošetrovatelky sociálních služeb. Od počátku devadesátých let byla tato zařízení transformována, aby se co nejvíce přiblížila standardnímu bydlení. Většina domovů pro zdravotně postižené poskytuje ubytovací kapacitu do cca 40 osob, cílovou skupinou jsou zde osoby s mentálním a tělesným postižením. Relativní novinkou představují vybudované domácnosti (domácnosti jsou součástí domova pro zdravotně postižené) s menším počtem uživatelů, kteří se zde připravují na přechod do chráněného bydlení. Jak na oddělení, tak na těchto domácnostech jsou pokoje pro jednu, max. 2 osoby. Sociální zařízení pro ženy a muže zvlášť je na každém oddělení, na kterém je umístěno cca 10 až 12 osob.

Sama nevnímám jako problém skutečnost, že např. 8 uživatelů mužů nebo 4 uživatelky ženy sdílí stejné sociální zařízení, které je určeno pro jejich pohlaví. Nahlédneme např. do mateřských škol, jaké tady děti mají sociální zařízení: společné, otevřené, bez dveří, tedy nelze mít své vlastní soukromí. Je to ale z důvodu bezpečnosti a ze stejného důvodu jsou podobná sociální zařízení i v domovech pro zdravotně postižené. Personál má tak z důvodu zajištění bezpečnosti uživatelů i své vlastní, dohled nad všemi.

---

⁶⁶ *Domovy pro seniory a domovy se zvláštním režimem: zpráva ze systematických návštěv Veřejného ochránce práv.* Brno: Veřejný ochránce práv – ombudsman, 2015. 71 stran. ISBN 978-80-87949-12-2.

7.3 Chráněné bydlení

První chráněné bydlení v české republice bylo založeno v roce 1998. Tato alternativa poskytuje zázemí pro klienty, kteří opouští domovy pro osoby se zdravotním postižením (DZP).

Chráněné bydlení je většinou poskytováno pro čtyř až šesti člennou skupinu klientů a je situováno v bytech či domech v běžné zástavbě. Součástí bydlení je i neustálý dohled a vedení pracovníků sociálních služeb. Klienti jsou tak i nadále systematicky vedeni a motivováni k samostatnosti, ke které ale v mnoha případech nedochází. Hlavním důvodem je, že mnoho klientů po dlouhá léta žilo v ústavech, ve kterých měli stoprocentní péči ošetřovatelů a řádových sester, kteří o ně po celá léta totalitního režimu pečovali.

Jelikož se předpokládá se, že klienti zařazení do chráněného bydlení budou částečně soběstační, jsou nejprve před opuštěním domova pro zdravotně postižené zařazení do takzvaných domácností⁶⁷. Služba chráněného bydlení ovšem vyžaduje vysoké náklady, neboť budovy či byty, do kterých jsou uživatelé umístěni, nejsou majetkem sociálních služeb, takže je jejich provozovatelé musí klientům pronajímat od jiných subjektů. Pro současného vlastníka nemovitosti je zajisté pronájem ziskový a tím, že ho platí stát, příspěvková organizace nebo kraj zaručený. Je ale třeba vzít v potaz i možnost, že může dojít ke změně vlastnického práva, např. kupní smlouvou, darovací smlouvou či právem dědickým. V takovém případě to může mít negativní dopad na uživatele (další změna prostředí), jelikož nový nabyvatel nemovitosti může mít zcela jiný záměr, jak s nemovitostí nakládat.

V chráněném bydlení obecně shledávám jak klady, tak i zápory. Mezi pozitiva bych uvedla, že v prostředí s menším počtem uživatelů je nižší pravděpodobnost konfliktů. Mají větší pocit soukromí, a především zde vzniká větší růst sebevědomí. Mezi negativa může být zařazena izolace uživatelů a jejich sklony k pasivnímu chování, jelikož mají náhle možnost neomezeného trávení volného času. Jsem zastáncem názoru, že tito jedinci potřebují neustálé pobízení k činnosti, pevné vedení a přesně nastavený režim. S volností v chráněném bydlení však obvykle přestávají vykonávat činnosti, které byli zvyklí provádět v ústavech či domovech pro zdravotně postižené⁶⁸. Součástí mnoha zařízení ve Zlínském kraji je například terapeutická dílna, kde je uživatelům pod vedením pracovníka nabídnuta možnost se aktivně podílet při výrobě keramiky nebo navlékání korálků. Další možnost činnosti je uživatelům nabídnuta

---

⁶⁷ Domácnost slouží na přípravu přechodu do chráněného bydlení

⁶⁸ Např. terapeutická dílna, která je součástí domovů pro zdravotně postižené

prostřednictvím návazných služeb. K podobným činnostem uživatelé umístění do chráněného bydlení neztrácejí přístup,⁶⁹ ale motivaci.

České republika za poslední desetiletí přijala mnoho změn nejen v sociálních službách, ale i např. ve školství pokusem o inkluzi. Náš systém má vybudované dobré základy, a není důvod je rušit nebo transformovat. Překotné změny v sociálních službách jako je deinstitucionalizace přináší obvykle chaos, neklid a nejistotu, jak pro uživatele těchto služeb, tak i pro pracovníky.

---

⁶⁹ Chráněné dílny charity, např. Justína, Naděje, Lidumila aj.

8 Shledané nedostatky v sociálních službách

Mezi nejčastější nedostatky v domovech pro zdravotně postižené ombudsmanka. shledává, že život mentálně postižených je organizován, nadále zde přetrvává ústavní režim a minimum aktivit. Zpráva z šetření zveřejněná 15. ledna 2020 je volně dostupná na webových stránkách veřejného ochránce práv.

Ochránkyně Šabatová provedla návštěvy v domovech pro postižené a zjistila následující nedostatky.⁷⁰

Ombudsmanka upozorňuje na ústavní režim a minimum vlastních aktivit. Poukazuje, že čas uživatelů je striktně organizován. Dále ve své zprávě zaměřuje na nedostatek personálu, což vede k situaci, že některé aktivity, jako je třeba kouření, musí být paradoxně prováděny za účasti všech uživatelů.

K její zprávě z návštěv v zařízení mám určité výhrady, mezi které bych nejdříve uvedla, že osoby s mentálním postižením „uživatelé“ skutečně potřebují přesně daný režim. Ochránkyně navrhuje, aby měli uživatelé volnost výběru aktivit, ale dle mého názoru je možnost výběru pro tyto osoby značně komplikovaná. Personál, který plně zodpovídá za uživatele, by nemohl zvládat dohled nad všemi svěřenci.

Aktivita, jako je kouření, mně přijde absurdní: když uživatelé nekouřili v období, kdy probíhala v ČR ústavní péče, nechápu, proč jsou dnes vášnivými kuřáky. Bylo nutné jim dát tak širokou škálu výběru? Většina dospělých uživatelů byla navyknuta na kofeinové nápoje, většina z nich ale není schopná rozpoznat přiměřenou míru konzumace. Tady volbu uživatele shledávám za nešťastnou, jelikož jsou schopni vypít několik káv denně a pokud chce pracovník jejich nadsazenou konzumaci zamezit, často se stává, že zbytečně dochází k agresí uživatelů. Představa, že by řádové sestry, vařily tehdejšími „chovancům“, dnešním uživatelům, kávu a posléze je šly doprovodit na cigaretu, je nepředstavitelná. Proč musí dnes pracovník v sociálních službách ve své pracovní době sedět či stát po boku uživatele, který kouří. Proč je tady respektován pouze uživatel, a ne i zaměstnanec.

---

⁷⁰Veřejný ochránce práv. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2020/domovy-pro-osoby-s-postizenim-nejsou-domovem/>.

8.1 Zamyšlení nad některými právy osob se zdravotním (mentálním) postižením

8.1.1 Svěprávnost

V § 4 zákona č. 89/2012 Sb. se doslova uvádí: „*Má se za to, že každá svěprávná osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat.*“⁷¹

Dříve mohla být fyzická osoba svěprávnosti zcela zbavena, podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., účinného od roku 2014, tomu tak již není. Právní osobnost neboli způsobilost k právům a povinnostem není svěprávnost. Svěprávnost znamená být způsobilý právního jednání, vlastními úkony nabývat svá práva, ale i zavazovat se k povinnostem. Svěprávnosti se nabývá v plném rozsahu až ve zletilosti, tedy v osmnácti letech. Může se nabýt i emancipací, což znamená získání svěprávnosti rozhodnutím soudu. O nabytí svěprávnosti může požádat soud nezletilý se souhlasem zákonného zástupce nebo naopak návrh může podat zákonný zástupce se souhlasem nezletilého. Podmínkou ale je, že nezletilý dosáhl věku šestnácti let.⁷²

Domnívám se, že omezení svěprávnosti je bezpochyby v zájmu osoby, která trpí duševní poruchou nebo mentálním postižením, jelikož tento stav není přechodný. V některých případech se dokonce setkáváme s tím, že je svěprávnost omezena výrazně, a to zejména k právním úkonům – viz právní věta:

„Člověka, který zcela postrádá rozpoznávací a ovládací složku svého jednání a který bez cizí pomoci není schopen jakéhokoliv právního jednání v žádné oblasti svého života, je možné omezit ve svěprávnosti tak, že nemůže samostatně právně jednat v žádných záležitostech s výjimkou běžných záležitostí každodenního života.

Běžnými záležitostmi každodenního života člověka omezeného ve svěprávnosti ve smyslu ustanovení § 64 o. z. jsou takové záležitosti, které se odvíjejí od kvality jeho běžného života s přihlédnutím ke všem jeho zvláštnostem.“⁷³

U osob s mentálním postižením je tedy sice svěprávnost v některých úkonech částečně omezena, stále však mají možnost například volebního práva.

---

⁷¹ *Občanský zákoník: novelizované znění: rejstřík: redakční uzávěrka ...* Ostrava: Sagit, 2012-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-201-2.

⁷² ŠÍMA, Alexander a Milan SUK. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*. 13., přepracované. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckovy učební texty. ISBN 978-80-7400-490-2.

⁷³ Způsobilost k právním úkonům: Právní věta, In: ASPI

8.1.2 Rovnost

Rovností se Ústavní soud zabýval již v rozhodnutí z roku 2006, ve kterém se vyslovil takto. „Rovnost všech lidských bytostí jako subjektů základních práv a svobod je obsahem v zásadě všech dokumentů chránících lidská práva. Jde mj. i o praktické poznání a uznání hodnoty každého člověka jako takového, bez ohledu na jeho schopnosti, znalosti a „užitečnost“ či prospěšnost pro celek. S člověkem nikdy nesmí být svévolně zacházeno pouze jako s prostředkem sloužícím zájmům jiných. Lze konstatovat, že rovnost svobodného jedince v důstojnosti a právech je základním stavebním kamenem našeho ústavního řádu a promítá se vlastně i do celé Listiny základních práv a svobod.“⁷⁴

8.1.3 Volební právo

Moderní demokratická koncepce volebního práva vyrůstá z prosté zásady „jeden člověk, jeden hlas, jedna hodnota“ Tímto chtěl Mill vyjádřit, že člověk je jako plnohodnotný občan, jeho hlas je projevem svobodné vůle podle určitých pravidel a má hodnotu jako rovnost všech jednotlivých hlasů.⁷⁵

Podle současného obecného mínění náleží volební právo mezi nezadatelná lidská práva, tato prostá teze ale skrývá problém, lidská práva nejsou přirozená ve smyslu „daná přírodou.“

Jsou výdobytkem civilizace, výsledkem kulturního vývoje, tedy jsou umělá. Jsou právem v tom smyslu, že jsou odůvodněným nárokem. To znamená, že pouze zformování humanistické politicko-právní filosofie umožňuje říci, že lidská práva existují a co vlastně jsou.⁷⁶

John Stuart Mill poukazoval na pluralitní volební právo pro vzdělané lidi.⁷⁷ Neváhal navrhnout „dobrovolné zkoušky“ při kterých se každá osoba, která se dostavila k volbám, mohla prokázat, že dosáhla určitého stupně vzdělání, který se pokládá za dostatečný, aby byl této osobě přiznán větší počet hlasů.⁷⁸

Na rozdíl od veřejné ochránkyně práv Mgr. Anny Šabatové, která prosazovala, aby mezi voliče byly zařazeny i osoby s mentálním postižením, zastávám jiný názor. Důvodem je, že jsem v sociálních službách pracovala a každodenně jsem byla v kontaktu s osobami s mentálním postižením různého rozsahu. Hlavní problém tedy podle mého názoru spočívá v tom, že tyto osoby jsou velmi snadno zmanipulovatelné. Nemají zpravidla svůj vlastní názor, názory čerpají

---

⁷⁴Nález Ústavního soudu ze dne 6. 6. 2006 sp. zn. Pl ÚS 42/04

⁷⁵ KREJČÍ, Oskar. *Nová kniha o volbách*, str.91

⁷⁶ KREJČÍ, Oskar. *Nová kniha o volbách*, str.93

⁷⁷ MILL, John Stuart. *Úvahy o vládě ústavní*.

⁷⁸ KREJČÍ, Oskar. *Nová kniha o volbách*, str.95

od osob, které jsou jim nablízku, tím myslím zejména pracovníky sociálních služeb, své příbuzné či opatrovníky. Své idoly na kandidáty si představují jako hrdiny, které objevují v hlavních rolích filmů, seriálů nebo při zhlédnutí sportovního utkání. Anna Šabatová poukazuje, že i lidé v pokročilém věku (senioři) se dokáží sami rozhodnout, komu dát svůj hlas. Jejich rozhodování se však liší v tom, že byli ve svém životě autonomní a těží ze získaných zkušeností. Dle mého názoru je enormní rozdíl mezi seniorem a osobou s mentálním postižením, která byla, je a bude neustále závislá na pomoci druhých. Ochránkyně se odkazuje, na stránky veřejného ochránce práv, na kterých je leták, který vysvětluje postup, jak volit svého kandidáta, tudíž mohou být s touto problematikou seznámeni i jedinci s mentálním postižením. Většina těchto osob si však neumí tento leták přečíst bez dopomoci.

Je jim zcela jedno, zda bude volena levicová či pravicová strana. Myslím, že nepotřebují jít k volbám, aby se cítili „jako dospělí lidé“ a společnost je brala jako plnohodnotné občany, jak uvádí Camille Latimier, ředitelka Společnosti pro podporu osob s mentálním postižením.⁷⁹ Tyto osoby žijí tak trochu v jiném světě. Mezi jejich hlavní potřeby patří kromě těch základních hlavně láska, důstojnost, péče a pochopení.

Schvaluji kontroly veřejného ochránce práv v zařízeních pro tyto osoby, dejme jim možnost se zapojovat do činností, které je těší a jsou pro ně zvladatelné bez větších obtíží. Nedávejme jim však zodpovědnost volebního práva. I pro zdravého jedince, je někdy obtížné vybrat správného kandidáta. Jsem přesvědčena, že tím spíše bude u takto závislých osob docházet k manipulaci s voliči. Je třeba si uvědomit, že mentální postižení je setrvalý stav, který se nikdy nezlepší, ba naopak časem se může zhoršit.

Podívejme se, jak Hoschl ve své knize popisuje úrovně sociálních dovedností u mentálně postižených:

1. Lehká mentální retardace IQ 50-69 – často úspěšně zvládají život podobný zdravým lidem, může se objevit opožděné osvojení řeči. Jejich růst může ovlivnit prostředí, ve kterém vyrůstají a s kým vyrůstají, tedy na vedení.
2. Středně těžká mentální retardace IQ 35-49 - hlavním znakem je pomalu se rozvíjející chápání a užívání řeči. Někteří jedinci se mluvit nenaučí a používají jen gestikulaci. Postižení jsou schopni jednoduchých sociálních kontaktů. Existují však velké rozdíly mezi jednotlivci, které jsou ovlivněny nejen stupněm postižení, ale i úrovní poskytované péče o retardované.

---

⁷⁹Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením. Dostupné z: www.spmpr.cz/co-delame/obhajoba-prav/adap/.

3. Těžká mentální retardace IQ 20-34 - Tato retardace je podobná středně těžké mentální retardaci s výraznějším snížením schopností. Je zde přítomno značné postižení motoriky a přidruženy jsou též další defekty.

4. Hluboká mentální retardace IQ pod 20 – osoby s hlubokou mentální retardací nerozumí požadavkům a instrukcím. Jsou ve většině případů imobilní a inkontinentní, zvládají pouze základy neverbální komunikace. Vyžadují stálou pomoc a dohled.⁸⁰

Při své práci v sociálních službách jsem se setkala s jedinci, kteří i při středně těžké mentální retardaci mají volební právo. Vzpomeňme si třeba na tragédii ve Vejprtech z počátku roku 2020,⁸¹ kdy při úmyslně založeném požáru jedním z uživatelů jich osm přišlo o život. Domnívám se, že v mnoha případech se dá takové situaci předcházet. Neobviňuji tím pracovníky, ale transformaci v sociálních službách pro mentálně postižené jedince.

Personál za stávajících podmínek nemá šanci podobným situacím účinně předcházet. Klienti si mohou dovolit úplně všechno, mohou se volně pohybovat, mají možnost přijít do kontaktu se sirkami, zapalovači a jinými nebezpečnými předměty. Je nutné se zaměřit na to, že taková benevolence vůči lidem, kteří jsou na tom mentálně od tří do dvanácti let, není namístě. Mé názory nejsou nahodilé, ale jsou podloženy několikaletou zkušeností z praxe. Jsem si ale samozřejmě stále vědoma toho, že široká veřejnost může zastávat jiné názory. Na základě Listiny základních práv a svobod jsem využila možnosti, že každý má právo vyjádřit svůj názor.⁸²

---

⁸⁰ HÖSCHL, Cyril. *Psychiatrie pro praktické lékaře*.

⁸¹ Ve Vejprtech vzplál domov pro mentálně postižené. Osm lidí zemřelo. In: I. Dnes.cz [online]. Vejprty, 19.1.2019 [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/usti/zpravy/vejprty-pozar-domov-duchodcu-zemrelo-osm-lidi-mimoradni-udalost-chomutovsko>.

⁸² Čl. 17 odst. 2 usnesení č. 2/1993 Sb. listina základních práv a svobod – znění od 01.01.1999

9 Metoda a sběr dat

K potvrzení stanovených hypotéz byla zvolena kvantitativní metoda výzkumu, konkrétně se jednalo o dotazníkové šetření realizované CAWI způsobem. Sběr dat probíhal v rozmezí od 15.4.2020 do 15.5.2020. Obsahem dotazníku bylo 11 otázek, z nichž poslední tři byly profilového charakteru, jeden z dotazů měl filtrační charakter. Jednotlivé otázky nabízely možnosti uzavřených nebo polouzavřených polytomických odpovědí nejčastěji ve formě Lickertovy škály. Filtrační otázka měla dichotomický charakter.

Dotazník při svém šíření nezohledňoval sociální prostředí respondenta. Každá z otázek je dále selektována z hlediska pohlaví a vzdělání respondentů. Vyplnilo je celkově 491 respondentů, z nichž 10 nebylo vyplněno úplně, jednalo se o chybějící demografická data, a tudíž nebyly zařazeny do hodnocení. Dotazník tedy zcela vyplnilo 481 respondentů, z nichž 139 byli muži a 342 dotazovaných tvořily ženy.

První otázka ve formě polytomického single choice výběru sloužila k ověření, zda respondentův postoj a názory vyjádřené v dalších odpovědích mohou být ovlivněny osobní zkušeností. Druhá otázka ve formě Likertovy škály zjišťuje, jak respondent vyhodnocuje formu subjektivního hodnocení objektu společností. Uzavřená dichotomická třetí otázka slouží jako filtrační – respondenti volící negativní odpověď neodpovídali na otázku číslo čtyři a jejich případné odpovědi nebyly pro výzkum relevantní. Čtvrtá polytomická otázka zjišťuje zdroj informací respondentů, kteří na třetí otázku odpověděli kladně. Pátá polytomická otázka má výběrový charakter s cílem zjistit postoj respondentů ke zkoumanému objektu. Šestá otázka hodnotí dle Likertovy škály subjektivní postoj respondentů schopnost objektu podílet se na politickém dění v našem státě. Sedmá otázka s pomocí Likertovy škály zjišťuje míru ovlivnitelnosti zkoumaného objektu. Osmá polytomická otázka výběrového charakteru zjišťuje ochotu respondentů zvolit zkoumaný objekt do tvorby politického dění v našem státě. Poslední tři otázky mají profilový charakter s cílem zjistit sociodemografické ukazatele respondentů.

9.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Na úvod praktické části dojde k selekci dotázaných dle vyplněných demografických dat. Údaje poskytnou lepší představu o výzkumném vzorku. Demografické údaje se týkaly pohlaví, věku (vyplnění adekvátní věkové skupiny) a vzdělání. Každá z následujících otázek je hodnocena i dle zjištěných údajů.

Tabulka 1 Demografické struktura žen dle věkové skupiny a dosaženého vzdělání

Věková skupina	Základní	Vyučen	Středoškolské	Vyšší odborné	Vysokoškolské	Celkem
18-30	3	4	1	51	16	75
31-45	1	11	16	58	26	112
46-60	7	22	9	66	18	122
61 a více	3	3	3	19	5	33
Celkem	14	40	29	194	65	342

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 2 Demografická struktura mužů dle věkové struktury a dosaženého vzdělání

Věková skupina	Základní	Vyučen	Středoškolské	Vyšší odborné	Vysokoškolské	Celkem
18-30	6	3	25	1	4	39
31-45	1	5	27	3	16	52
46-60	0	4	17	5	13	39
61 a více	0	3	5	1	0	9
Celkem	7	15	74	10	33	139

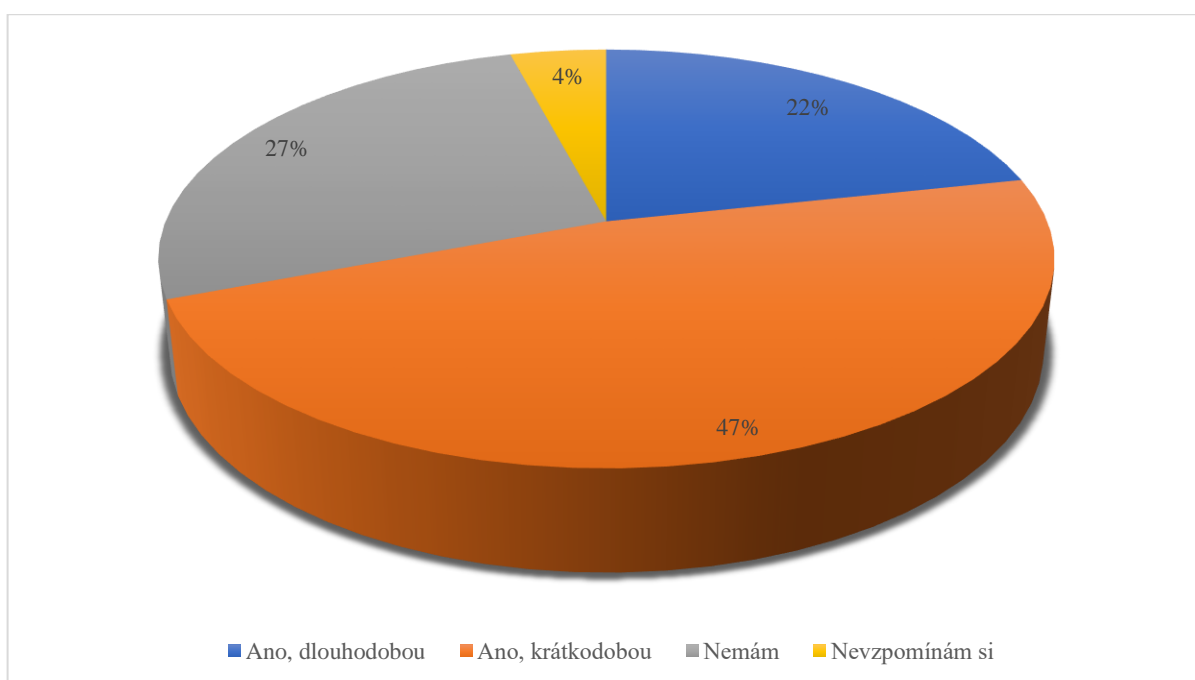
Zdroj: Vlastní zpracování

1. Máte osobní zkušenost s osobou s mentálním postižením?

Respondenti v této otázce vyjadřovali osobní zkušenost se zkoumaným objektem. Kladnou odpověď celkem uvedlo 336 dotázaných, 130 respondentů se s osobou s mentálním postižením nesetkalo vůbec a 20 uvedlo, že si nevzpomíná. Pozitivní vyjádření se dále vymezilo na variantu dlouhodobého nebo krátkodobého časového hlediska. Výsledky dotazníkového šetření i s % vyjádřením popisuje následující graf.

Nejvíce zastoupenou odpovědí byla krátkodobá zkušenost, kterou uvedlo celkem 230 dotazovaných. Z nich bylo 166 žen a 64 mužů. Nejvíce tuto možnost uváděly ženy ve věkové kategorii 46-60 let věku (37 %), s 33% podílem byla zastoupena kategorie žen 31-45 let. U mužů byla se 46 % nejvíce zastoupena kategorie 31-45 let věku. V rámci dosaženého vzdělání dominovali středoškolsky vzdělaní respondenti, kteří tvořili 67 % s krátkodobou zkušeností. Vysokoškoláci se podíleli 20 % na celkových odpovědích této varianty.

Graf 1 Vyhodnocení osobní zkušenosti s osobou s mentálním postižením

Graf 1 **Zdroj:** Vlastní zpracování

Dlouhodobou zkušenost uvedlo celkem 105 dotazovaných, z toho 77 tvořilo ženy a 28 dotazovaných byli muži. U žen tato odpověď byla nejvíce zastoupena ve věkové kategorii od 31 do 45 let (40% zastoupení), spolu s kategorií 46–60 let (36 %). U mužů měla největší zastoupení nejmladší věková kategorie, tedy 18-30 let (39 %), spolu s kategorií 31-45 let (32 %). Z hlediska dosaženého vzdělání dominovalo středoškolsky dosažené vzdělání, 48 % respondentů. Vysokoškoláci, respondenti s vyšším odborným a výučním vzděláním tvořili shodně 15 % dotazovaných.

Absence osobní zkušenosti s mentálně postiženou osobou uvedlo celkem 130 dotazovaných, z nich 90 tvořily ženy, 40 byli muži. Z hlediska věku u žen byla nejvíce zastoupena věková kategorie 31-45 let spolu s nejmladší, 18-30 let, shodně se podíleli 26 % na celkovém počtu. U mužů dominovala kategorie 46-60 let se 32 %, 25% zastoupení měla věková kategorie 31-45 let. Co se vzdělanostní škály týče, s mentálně postiženou osobou se nesetkalo 53 % středoškoláků a 24 % vysokoškoláků. Na osobní zkušenost s mentálně postiženou osobou si nevzpomnělo celkem 29 dotázaných, z toho 11 žen a 9 mužů.

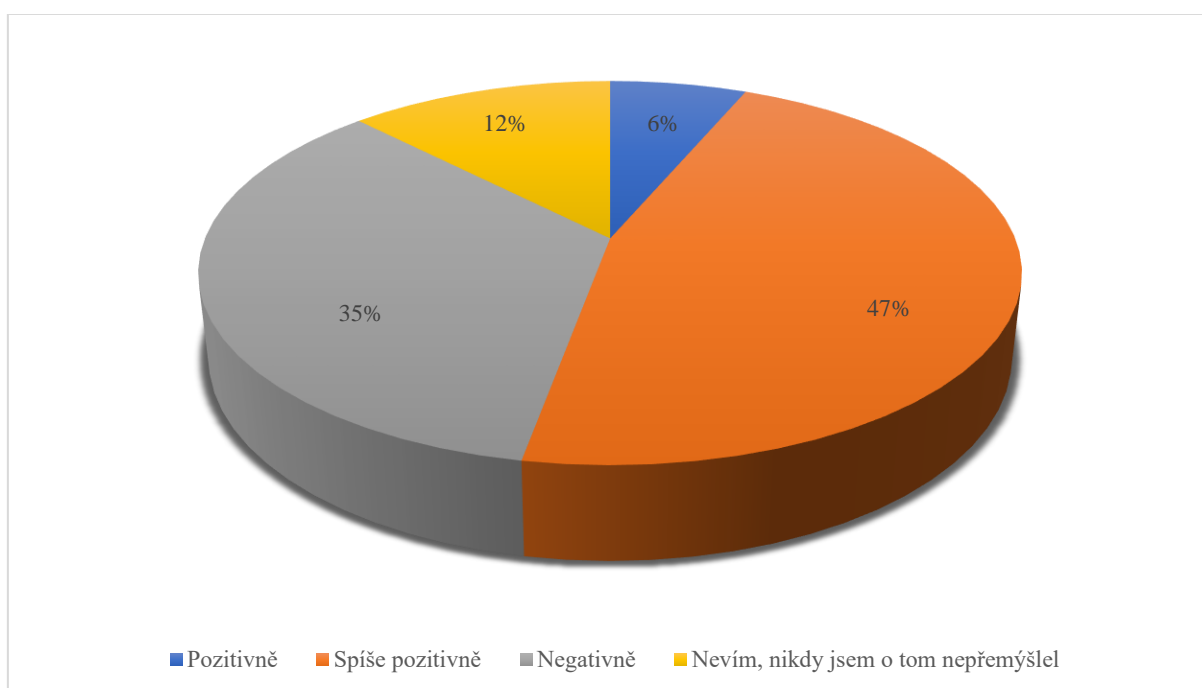
2. *Jak podle Vás vnímá společnost jedince s mentálním postižením?*

Cílem druhé otázky bylo zjistit názor respondentů na to, jak dle nich společnost vnímá zkoumaný objekt. 31 dotázaných se domnívá, že je zkoumaný objekt vnímám kladně. 226 dotázaných tak optimističtí nejsou, domnívají se, že objekt výzkumu vnímám spíše kladně. Více

jak 160 oslovených si myslí, že je společnost nepřijímá a zbytek, tedy 60 dotázaných nad touto otázkou nikdy nepřemýšlelo. Odpovědi jsou zpracovány v % vyjádřeny v grafu č. 2.

Spíše pozitivní vnímání zvolilo tedy celkem 226 dotázaných, z toho 160 byly ženy a 66 mužů. Nejvíce se k této odpovědi vyjádřily ženy ve věkové kategorii 46-60 let (38 %) spolu s kategorií 31-45 let věku (34 %). U mužů tuto odpověď volila nejčastěji nejmladší věková kategorie (35 % dotázaných). Vzdělaností škále opět dominovali středoškolsky vzdělaní respondenti, jejich podíl u zvolené varianty dosáhl výše 56 %, následováni vysokoškoláky (16%) a majiteli výučních listů (14%).

Graf 2 Vyhodnocení subjektivního názoru společnosti k osobě s mentálním postižením

Graf 2 **Zdroj:** Vlastní zpracování

169 dotázaných uvedlo negativní variantu odpovědi, z nichž 130 tvořily ženy a 39 muži. Varianta byla nejvíce zastoupena u žen ve věkových kategoriích 31-45 let a 46-60 let, shodně po 31 %. 30% podíl zaznamenala u žen nejmladší kategorie, tedy 18-30 let. U mužů převládala kategorie 31-45 let s 38 %. Vzdělaností složení dotazovaných volící tuto variantu byli z 55% středoškoláci, z 28 % tvořili vysokoškoláci.

O tom, jak společnost vnímá osoby mentálně postižené, nikdy nepřemýšlelo celkem 60 respondentů, z nichž 37 tvořily ženy a 23 byli muži. Nejméně zastoupenou odpovědí získala varianta pozitivního pohledu, kterou uvedlo celkem 31 dotazovaných (18 žen, 13 mužů).

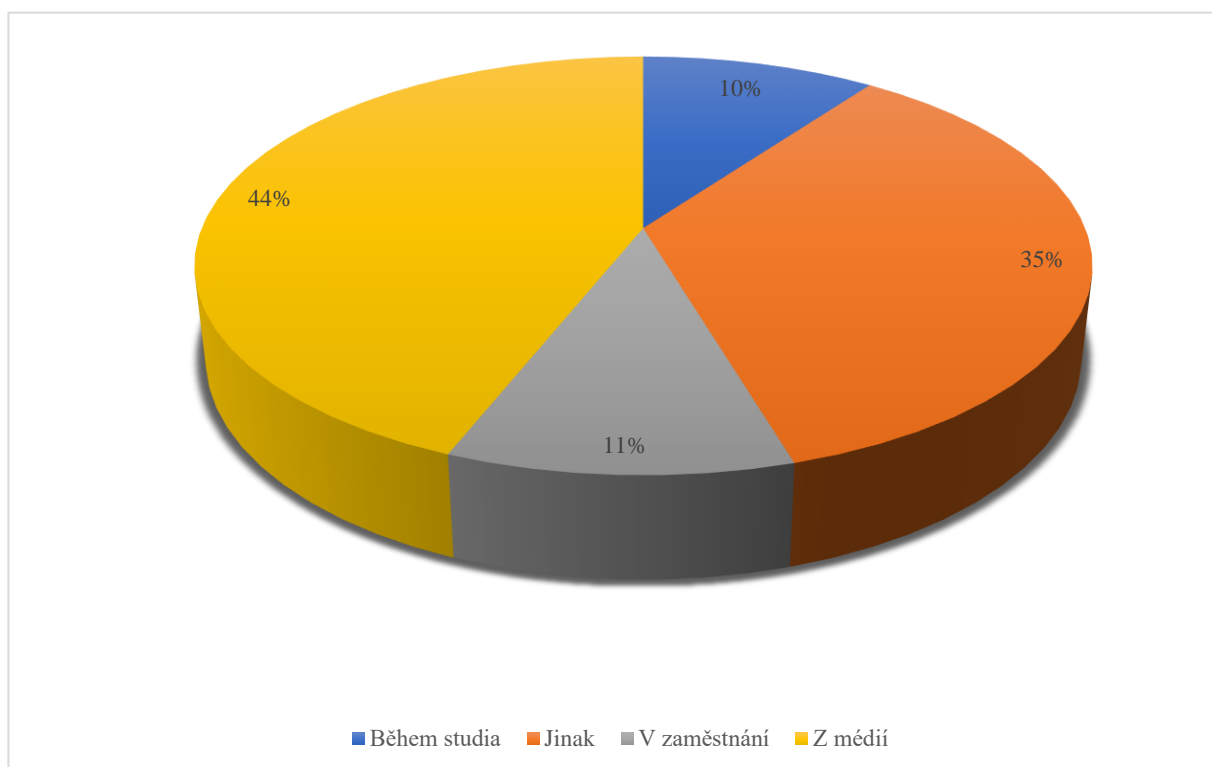
3. Víte, co je koncept chráněného bydlení?

Třetí otázka měla filtrační charakter s cílem zjistit míru znalosti a povědomí o konceptu chráněného bydlení. Vyhodnocení dotazníkového šetření je znázorněno v grafu č.3.

V této otázce odpovědělo 349 respondentů kladně, což představuje 72% podíl na celkovém počtu odpovědí. 136 respondentů se s konceptem nikdy nesetkalo, tedy 28 % dotázaných o chráněném bydlení nikdy neslyšelo.

Znalost konceptu uvedlo celkem 263 žen a 86 mužů. U žen byla nejvíce zastoupena věková kategorie 31-45 let (39 %), následována kategorií 46-60 let (36% podíl). Největší podíl v rámci věkové kategorie u mužů byl výsledek stejný, 40 % u prvně zmíněné kategorie a 31% podíl u druhé jmenované věkové kategorie. Co do vzdělanostního zastoupení, opět dominovala středoškolsky vzdělaná skupina, a to z 51 %. Následovala vysokoškolská skupina (24 %) a lidé s výučním listem (13 %).

Graf 3 Vyhodnocení zdroje znalosti konceptu chráněného bydlení

Graf 3 **Zdroj:** Vlastní zpracování

4. Jak jste se o konceptu chráněného bydlení dozvěděl/a?

Čtvrtá otázka dále rozšiřovala předchozí otázku týkající se znalosti konceptu. Cílem bylo zjištění zdroje konceptu. Výsledky specifikace jsou uváděny pouze slovní formou.

O konceptu se nejčastěji respondenti dověděli z médií, tuto variantu označilo celkem 155 osob, z toho 113 žen a 42 mužů. U žen byla nejčastější věkovou skupinou 46-60 let (45 %), následovala skupina 31-45 let spolu s nejmladší věkovou kategorií (shodně 23 %). U mužů byl podíl dle věkové kategorie shodný. Srovnání dle dosaženého vzdělání ukázalo podobný trend, jako v předchozích hodnocení, středoškolské vzdělání dosáhlo 54% podíl dotázaných, následovaly majitelé vysokoškolských diplomu (23% podíl).

Jiný zdroj získání povědomí o konceptu chráněného bydlení uvedlo celkem 124 dotázaných, z nichž 87 tvořily ženy a 37 byli muži. Nejvíce zastoupenými věkovými kategoriemi u žen byly druhá a třetí, tedy 31-45 let a 46-60 let, které se podílely 38 % a 31 %. U mužů se podílela 35% druhá věková kategorie a 32% první věková kategorie. 50 % respondentů, kteří se s konceptem setkali jiným způsobem, tvořili opět středoškoláci, následovali vysokoškoláci (21 %) a majitelé výučních listů (17 %).

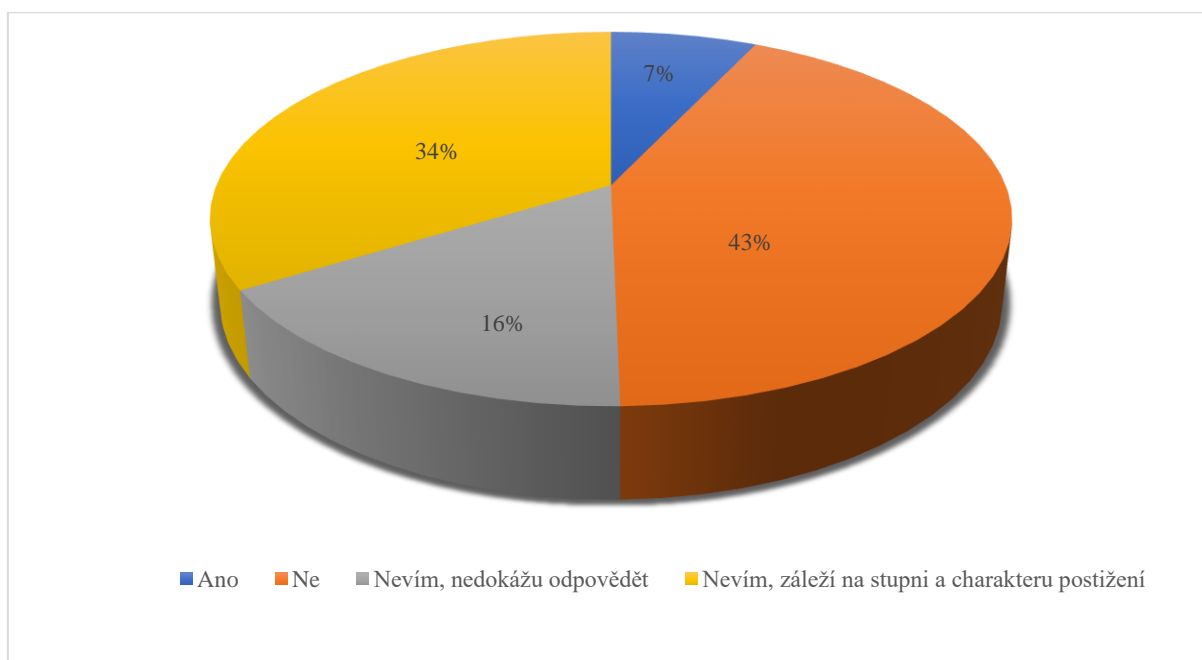
Dotazovaní, kteří uvedli jako zdroj znalosti konceptu o chráněném bydlení zaměstnání (práce v sociálních službách), bylo celkově 37 a jednalo se pouze o ženy. 51 % patřilo do věkového rozpětí 31-45 let, 16 % žen do kategorie 46-60 let. Nejméně zastoupenou variantou zdroje bylo v rámci studií, kterou označilo celkem 34 dotazovaných, z toho 27 tvořily ženy a 8 mužů.

5. Vadilo by vám, kdybyste měl(a) jako sousedy skupinku cca 4 až 6 osob s mentálním postižením?

Pátá otázka měla za úkol zjistit vlastní subjektivní míru tolerance k osobám mentálně postiženým, pokud by se mělo jednat přímo o jejich sousedy. Odpovědi shrnuje graf č.4.

Výsledky prokázaly velkou tolerantnost respondentů. 207 dotázaných uvedlo, že by jim přítomnost osoby s mentálním postižením v rámci sousedství nevadila. Žen se vyslovilo celkem 153, mužů 53. Z hlediska věkové kategorie u žen šetření prokázalo největší míru tolerance u třetí, tedy 46-60 let, skupiny. Podíl odpovědí dosáhl hodnoty 42 %, následuje druhá věková skupina s 32% podílem. U mužů získala nejvyšší podíl druhá věková kategorie, tedy 31-45 let, s 41%, následována nejmladší skupinou s 30% podílem. Respondenti tvořili ze 49% středoškoláci, následování vysokoškoláky (18%) a majiteli výučních listů spolu vyšším odborným vzděláním (15%).

Graf 4 Subjektivní hodnocení míry tolerance dotazovaných se zkoumaným objektem

Graf 4 **Zdroj:** Vlastní zpracování

164 dotazovaných by se rozhodovala na základě stupně a charakteru postižení. Tuto možnost označilo 121 žen a 43 mužů. 36% dotázaných žen bylo z druhé věkové kategorie, následovala první (28%) a třetí (24%). Muži, kteří by se rozhodovali na základě stupně a charakteru postižení byli z 35% z první, tedy nejmladší, věkové kategorie, druhou skupinou představovala skupina mužů ve věku mezi 31-45 let věku. V rámci vzdělanostní škály opět dominují středoškoláci (60%), následování vysokoškoláky (22%).

82 dotazovaných nedokázala na otázku konkrétně odpovědět, jednalo se o 49 žen a 31 mužů. Pouze 34 respondentům by vadila přítomnost mentálně postižené osoby v rámci sousedství, konkrétně se vyslovilo 20 žen a 10 mužů.

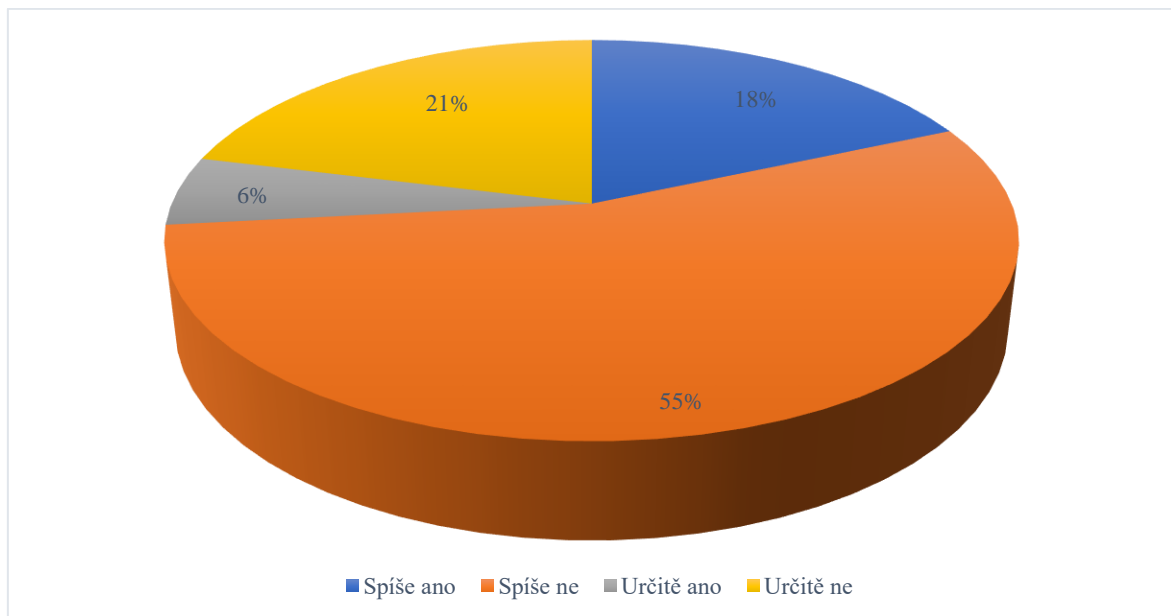
6. *Měly by mít mentálně postižené osoby volební právo?*

V šesté otázce měli respondenti možnost vyjádřit subjektivní názor k možnosti podílet se, přímo ovlivnit politické dění na našem území zkoumaným objektem. Výsledky zobrazuje následující graf č. 5.

Jak je z grafu patrné, více jak polovina dotazovaných odpověděla spíše negativně. Důvodem, proč nezvolili přímo negativně nejsou známi, a z mé strany by se jednalo o domněnky, které nejsou tématem práce. 266 respondentů se tedy podílelo na 55% podílu, tomu odpovídá 265 dotazovaných, z nichž 192 tvořily ženy, 73 byli muži. V rámci věkové kategorie má u žen nejvyšší zastoupení třetí (36% podíl) a druhá věková kategorie (35% podíl). U mužů je %

zastoupení velmi podobné u prvních třech, tedy 46-60 let dosáhlo 33% zastoupení, 31-45 let 32% a 18-30 let 30%. S ohledem na dosažené úrovně vzdělání, opět nejvyšší podíl mělo středoškolsky vzdělaní respondenti (56%), následovali vysokoškoláci (23%).

Graf 5 Subjektivní hodnocení možnosti podílet se na politickém dění v ČR

Graf 5 Zdroj: Vlastní zpracování

O tom, že by osoby s mentálním postižením neměly mít žádné volební právo se vyslovilo konkrétně 102 dotázaných. 62 osob tvořily ženy, 40 muži. Negativní postoj zaujaly ženy ve věku 46-60 let s 32% podílem, následovala druhá kategorie (29%) a první (24%). Z hlediska věku u mužů chybí zastoupení poslední věkové skupiny (tedy 61 a více), nejvyšší podíl má druhá skupina (45%), první a třetí mají shodně po 22,5%. I u této varianty mají nejvyšší zastoupení názor středoškolsky vzdělaných respondentů (58%), následovaný vysokoškoláky (18%) a majiteli výučních listů (12%).

Kladné odpovědi uvedlo 89 dotázaných, konkrétně volili o něco méně konkrétní kladné vyjádření. Pro „spíše ano“ se vyjádřilo 68 žen a 21 mužů. Právo volit by jim daly ženy z prvních třech věkových kategorií, první ze 34%, třetí ze 32% a druhá ze 31%. U mužů je % rozložení odpovědí totožné. Více jak polovina volící tuto variantu odpovědi byla středoškolsky vzdělaná, vysokoškoláci měli 21% podíl, vyučení poté 11%.

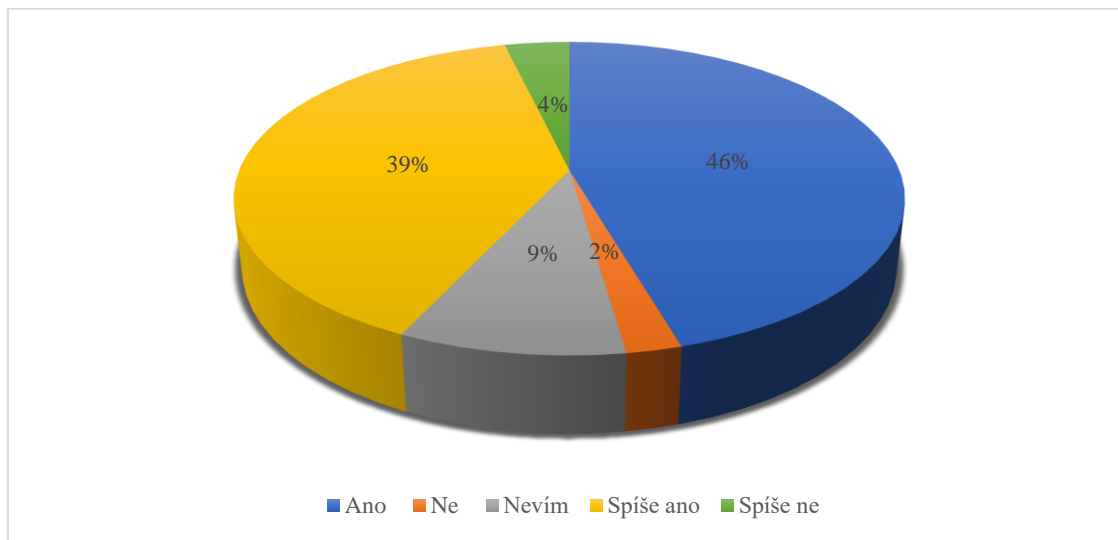
Volební právo by osobám s mentálním postižením dalo 27 respondentů, 20 žen a 7 mužů. Zajímavé u této varianty je skutečnost, že největšími zastánci jsou ženy ve věku od 46-60 let a u mužů ve věku 31-45 let.

7. *Domníváte se, že osoby s mentálním postižením jsou snadno ovlivnitelné?*

Cílem sedmé otázky bylo zjistit subjektivní názor dotazovaných na skutečnost, zdali jsou osoby s mentálním postižením ovlivnitelné či nikoliv, ve smyslu srovnání se zdravou populací. Jsem si vědoma, že i zdravá populace je do větší či menší míry ovlivnitelná, nicméně mentální handicap se odráží ve snížené schopnosti pochopit či domyslet důsledky vlastního jednání a rozhodnutí, a to vše v závislosti na rozsahu postižení. Odpovědi respondentů shrnuje graf č.6.

Graf 6 Hodnocení subjektivního názoru na ovlivnitelnost subjektů

Graf 6 **Zdroj:** Vlastní zpracování

Z grafického znázornění je patrné, že necelá polovina dotazovaných se domnívá, že sledovaný objekt lze snadno ovlivnit. K tomuto názoru se vyslovilo celkem 221 osob, z toho 159 byly ženy a 62 tvořili muži. U žen se k tomuto názoru nejvíce přiklání třetí věková kategorie (38%), následovaná druhou věkovou skupinou (33%). U mužů rovněž dominuje třetí věková skupina (40%), shodně poté první a třetí skupina (26%). Z hlediska dosažené úrovně vzdělání opět převažují středoškolsky vzdělaní jedinci (54%), následovaní vysokoškoláky (19%) a odborně vyučenými (12%).

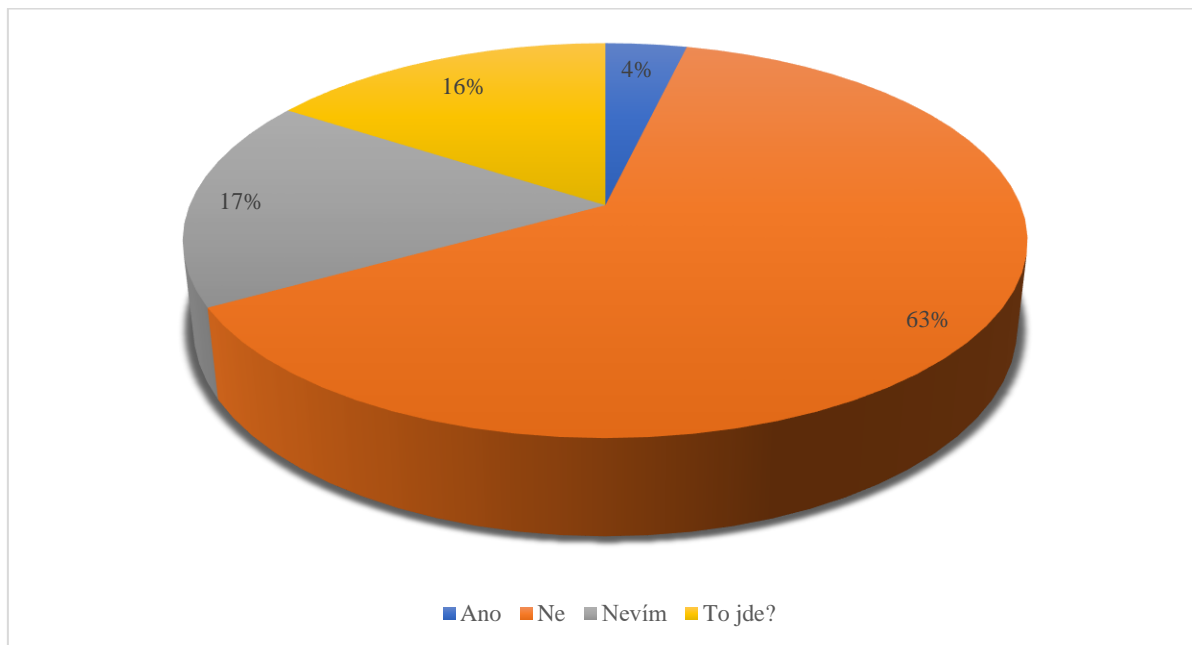
Kladné stanovisko uvedlo dalších 191 dotazovaných, nicméně jejich odpovědi nebyli tak přímé, konkrétní, myslí si, že jsou ovlivnitelní pouze spíše. Takto se vyslovilo 136 žen a 55 mužů. U žen tento názor převládá u žen ve druhé věkové kategorii (35%), následovala třetí věková skupina (29%) a první věková skupina (28%). U mužů se k názoru nejvíce přiklonila druhá věková skupina (38%), následně třetí (33%) a první (24%). Co se vzdělanostního spektra týče, opět převládají středoškolsky vzdělaní (56%), následují vysokoškoláci (24%) a osoby s výučním listem (12%). 45 dotazovaných nevědělo, jaký postoj má k této otázce zaujmout,

konkrétně se to týkalo 30 žen a 15 mužů. Negativně se k otázce vyjádřilo celkem 29 osob, s tím, že konkrétní ne označilo 11 lidí (9 žen, 2 muži) a spíše ne uvedlo 18 respondentů (11 žen, 7 mužů).

8. *Volil(a) byste mentálně postiženou osobu např. do Senátu?*

Poslední otázka byla cílena na zjištění míry ochoty zvolit zkoumaný objekt do tvorby politického dění v našem státě. Výsledky uvádí níže graf č. 7.

Graf 7 Hodnocení subjektivní volby zkoumaného objektu do politického dění v ČR

Graf 7 **Zdroj:** Vlastní zpracování

Více jak polovina dotazovaných zaujala zamítavé stanovisko k situaci, kdyby měla možnost volit vybraný objekt např. do Senátu, čímž by mu bylo umožněno se aktivně spolupodílet na tvorbě politického života u nás. Jednalo se celkově o 307 dotázaných, z čehož 216 tvořily ženy a 91 byli muži. U žen se z 35% jednalo o věkovou kategorii 46-60 let, následovala skupina ve věku 31-45 let (32%) a 20% spadalo do první věkové kategorie. U mužů byla situace obdobná. Nejvíce negativního stanoviska zaujala druhá (s 34%) věková skupina, následována třetí (s 31%) kategorií a první věkovou kategorií (25%). Ze vzdělanostního hlediska byla situace podobná předchozím zjištěním, více jak polovinu tvořily středoškoláci (56%), poté vysokoškoláci (20%) a majiteli výučních listů (11%).

84 dotazovaných se nedokázalo rozhodnout, neví, zdali by vybraný objekt byli schopný volit. Jednalo se o 64 žen a 20 mužů. V obou případech lze jako nejvíce zastoupenou věkovou skupinu označit roky v rozmezí 31-45 let (muži – 45%, ženy – 36%). Co do vzdělání se opět opakuje model středoškoláci, vysokoškoláci.

K dané otázce se 77 respondentů vyjádřilo ve smyslu, zdali je vůbec možné, aby vybraný objekt mohl vůbec kandidovat a tím pádem být zvolený. Početně se k variantě vyjádřilo 52 žen a 25 mužů. V rámci věkové kategorie dominovala u žen třetí, tedy 46-60 let, se 40% podílem, následována druhou (29%). U mužů variantu nejvíce označili jedinci z druhé věkové kategorie (40%), první (36%) a třetí (24%). I zde se jednalo o více jak polovinu respondentů středoškolsky vzdělaných. Kladně se k otázce vyjádřilo celkem 18 dotazovaných, tedy 13 žen a 5 mužů.

Závěr

Cílem mé práce bylo vyhodnotit nezastupitelnou úlohu institutu Veřejného ochránce práv, který v rámci svých kompetencí provádí systematické kontroly v zařízeních, ve kterých je omezena svoboda, jakými poskytované sociální služby jistě představují.

Vybrala jsem si zaměření na sociální služby, konkrétně služby poskytované zdravotně (mentálně) postiženým osobám, z důvodu vlastní pracovní zkušenosti. Ústředním tématem práce je volební právo mentálně postižených, resp. jejich omezení či nikoliv. Zpráva současného Veřejného ochránce práv plně podporuje možnost se spolupodílet na politickém dění na našem území i zdravotně (mentálně) postiženým osobám, samozřejmě při splnění určitých podmínek, např. zvláštní místnost, umožnění doprovodu atd. Jsem si plně vědoma poskytnutí a ochrany osobní svobody, kterou zajišťuje Ústava České republiky každému občanovi, a to bez výjimky. Nicméně s názorem ochránce se zcela neztotožňuji. Důvodem je již zmíněná praxe, získání povědomí o péči a reálných možnostech mentálně postižených jedinců, které vždy kopírují charakter a rozsah postižení.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě stěžejní části, teoretickou a empirickou. Teoretická část se věnuje vzniku a vývoji institutu veřejného ochránce práv, jeho klasifikaci, působnosti, kompetencím i procesu řešení podaného podnětu k posouzení. Rovněž zmiňuje vztah institutu ke sněmovně Parlamentu ČR nebo jeho konkrétní činnost. Praktická část v úvodu představuje samotný zákon o sociálních službách a dále se zaměřuje na druhy zařízení pro osoby vyžadující cizí péči. Součástí empirické části je analýza provedeného výzkumné dotazníkového šetření. Cílem průzkumu bylo zjistit názory, postoje a vnímání jedinců na problematiku volebního práva mentálně postižených osob.

Průzkum sice odhalil, že společnost jako taková, zkoumaný objekt neodsuzuje, vnímá je převážně kladně. Uvedené dokládají výsledky otázek číslo 1 a 5. Také poukazují na názor, že dle téměř 75% dotazovaných by volební právo vybraný objekt mít neměl, viz. výsledky otázky č. 6. Uvedené potvrzuje otázka č. 8, ze které vyplývá, že by vybraný objekt z více jak dvou třetin dotazovaní nevolili. Na přímou otázku vztahující se na možný důvod, tedy snadná manipulace a ovlivnitelnost, odpovědělo kladně rovněž více jak 75% respondentů.

Jsem si vědoma, že výsledky nemapují názor a postoje celé populace, a proto mohou být výsledky nerelevantní. Na druhou stranu je třeba podotknout, že se průzkumu zúčastnily osoby spadající nejčastěji do věkových kategorií 31-45 let u mužů a 46-60 let u žen. Jedná se tedy o jedince, kteří již určitý vlastní postoj a životní praxi mají. Rovněž je dále nutné zmínit vzdělaností složení dotázaných, kdy největší skupinu představují středoškolsky vzdělaní lidé,

a to ve všech věkových kategoriích. Dokončení střední školy vyžaduje jisté osobnostní i mentální zkušenosti. Umět se vyslovit k volebnímu právu vybraného objektu není proto nutná znalost právního prostředí. Středoškolsky vzdělaný člověk, v porovnání s vybraným objektem, je schopný přemýšlet nad důsledky svého jednání. Plně se ztotožňuji s výsledky dotazníkového šetření. Respondenti uvedli, že zkoumaný objekt by neměl mít možnost volebního práva, a to z důvodu jejich snadné manipulace a ovlivnitelnosti. V důsledku vlastních duševních a mentálních omezení je riziko možného zneužití volebního práva velmi vysoké.

Ombudsman v České republice představuje důležitou roli. v systému záruk zákonnosti a zejména v oblasti ochrany lidských práv a svobod. Zastává práva všech občanů, kteří se na ochránce obrátí (řeší podněty, které jsou v jeho kompetenci). V nejobecnější rovině odstraňuje, nebo zmírňuje nespokojenost občanů. Zkvalitňuje život osob se zdravotním postižením v rámci systematických kontrol, které provádí v sociálních službách. Při svých návštěvách se zaměřuje zejména na ochranu bezbranných osob před špatným a nedůstojným zacházením. Formálně může špatné zacházení spočívat v porušování základních práv, garantovaných Listinou základních práv a svobod. Kontroly ochránce v sociálních službách považuji za nezbytné, neboť každý z nás se může jednoho dne v těchto zařízeních ocitnout, a budeme rádi za kvalitní přístup těchto služeb. Ochránce prosazuje, aby osoby se zdravotním postižením(mentálním), měly možnost v rozhodování o svých činnostech. Je třeba si ale uvědomit, že jejich hranice rozumové vyspělosti je na úrovni malého dítěte, a nejsou schopni nést důsledky svého jednání. Tyto osoby je třeba chránit, a ne je ohrožovat. Potřebují neustálý dohled a kontrolu. Bezpečnost v plném rozsahu může být poskytnuta pouze tehdy, pokud pracovník sociálních služeb rozhoduje o zvolených činnostech, ne uživatel.

Institut veřejného ochránce považuji za důležitý v kontrolní a preventivní činnosti. Pomáhá důstojně žít bezbranným občanům a hájí jejich práva. S některými návrhy ochránce se přesto neztotožňuji, jelikož jsem přesvědčena, že teorie se někdy enormně liší od praxe.

Seznam použitých zdrojů

- *Domovy pro seniory a domovy se zvláštním režimem: zpráva ze systematických návštěv Veřejného ochránce práv.* Brno: Veřejný ochránce práv – ombudsman, 2015. 71 stran. ISBN 978-80-87949-12-2.
- GABRIŠOVÁ, Veronika, [2017]. *Kontrolní orgány.* Praha: Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci s Wolters Kluwer ČR. Stanoviska (Kancelář veřejného ochránce práv). ISBN 978-80-87949-39-9.
- HRABCOVÁ, Dana, ed., 2003. *Působení ombudsmana v demokratické společnosti: sborník příspěvků přednesených na mezinárodní vědecké konferenci dne 5. června 2003.* Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3202-2.
- HÖSCHL, Cyril. *Psychiatrie pro praktické lékaře.* Česko. Jinočany: H&H, 1996, 286 s. ISBN 80-857-8796-2.
- CHAMRÁTHOVÁ Anna, Lukáš HLOUCH, Alena KLIKOVÁ a Tomáš SVOBODA. *Zákon o veřejném ochránci práv: Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 204, ISBN 978-80-7598-401-2.
- KLIMENTOVÁ, Eva. *Osoby se zdravotním postižením v sociologickém výzkumu.* Olomouc: Univerzita Palackého, 2019, 106 s. ISBN 802-44-5434-3.
- KOLMAN, Petr. *Vše důležité o ombudsmanovi 1.* In: Moderní obec: odborný časopis pro veřejnou správu. Praha: Economia, 2002, ročník 8, číslo 6. str. 39, ISSN 1213-7693.
- KREJČÍ, Oskar. *Nová kniha o volbách.* Praha: Professional Publishing, 2006. 471 s. ISBN 80-869-4601-0.
- MILL, John Stuart. *Úvahy o vládě ústavní.* Vyd.1. Praha: Svoboda, 1992, 239 s. ISBN 80-205-0267-X
- MOTEJL, Otakar a Renata KALENSKÁ, 2006. *Lexikon Otakara Motejla.* Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-860-8.
- Občanský zákoník: novelizované znění: rejstřík: redakční uzávěrka 1169. Ostrava: Sagit, 2012-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-201-2.
- *15 let činnosti veřejného ochránce práv: Sborník z mezinárodní konference.* Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2015, 116 s ISBN 978-80-87949-20-7.
- SLÁDEČEK, Vladimír. *Zákon o Veřejném ochránci práv: komentář.* V Praze: C.H. Beck, 2000. 216 s., Komentované zákony (C.H. Beck). ISBN 80-7179-445-7.

- ŠABATOVÁ, Anna, Stanislav KŘEČEK, Veronika BAZALOVÁ a Iva PALKOVSKÁ, [2017]. *Občanství Evropské unie*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci se společností Wolters Kluwer ČR. Stanoviska (Kancelář veřejného ochránce práv). ISBN 978-80-87949-64-1.
- ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*. Doplněk. V Brně: Doplněk, 2008, 198 s. ISBN 978-80-7239-229-2.
- ŠÍMA, Alexander a Milan SUK. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*. 13., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, 422 s. Beckovy učební texty. ISBN 978-80-7400-490-2.
- VALENTA, Milan, Jan MICHALÍK a Martin LEČBYCH. *Mentální postižení*. 2., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0378-2.
- ZDRAŽILOVÁ, Petra a Dagmar KRIŠOVÁ, ed. *15 let činnosti veřejného ochránce práv: Sborník z mezinárodní konference*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2015, 116s. ISBN 978-80-87949-20-7.

Zákony

- ZÁKON č. 349/1999 Sb. § 15 O Veřejném ochránci práv – znění od 1. 1. 2018. [online]. © AION CS 2010-2020 [cit. 3. 4. 2020].
- Čl. 17 odst. 2 usnesení č. 2/1993 Sb. listina základních práv a svobod – znění od 01.01.1999 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 11.4.2020].
- Důvodová zpráva k zákonu č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 18.11.2019].
- Sdělení č.78/2006 Sb. Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání
- Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, New York 1984, publikovaná ve Sbírce zákonů pod vyhláška číslem 143/1988 Sb. jako ministra zahraničních věcí
- ZÁKON O VEŘEJNÉM OCHRÁNCI PRÁV, zákon č. 349/1999 Sb. dle § 4 odst. 2 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 11.12.2019].

- ZÁKON O VEŘEJNÉM OCHRÁNCI PRÁV, zákon č. 349/1999 Sb. §15 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 17.12.2019].
- Zákon č. 198/2009 Sb. Antidiskriminační zákon In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22.4.2020].
- Zákon o Ústavním soudu č. 182/1993 Sb. § 64 odst. 2 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 11.4.2020].
- Způsobnost k právním úkonům: Právní věta. In: ASPI *Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky*. Hradec Králové: Rozsudek krajského soudu, 2014, ročník 2015, 24 Co 193/2014.

Internetové zdroje

- Česká advokátní komora: *Odešel Otakar Motejl. Česká advokátní komora [online]. [cit. 2019-11-22]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=3361>*
- Česká justice. *WWW.ceska-justice.cz [online]. Brno: Česká tisková kancelář, 2019, 7.2.2019 [cit. 2020-07-15]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2019/02/ombudsmanka-nekteri-lide-domovech-nevedeli-ze-jsou-volby>*
- *Euroskop [online]. Štrasburk: Atrium, 2019 [cit. 2020-04-07]. Dostupné z: www.euroskop.cz*
- *Evropský veřejný ochránce práv: Evropská síť veřejných ochránců [online]. [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: www.ombudsman.eu*
- *<https://www.ochrance.cz/historie/pavel-varvarovsky/> [online]. [cit. 2019-11-22].*
- *Právní prostor [online]. Brno: ČTK, 2018 [cit. 2020-3-11]. Dostupné z: www.pravniprostor.cz/aktuality/ustavni-soud-zduraznil-pravo-na-dostupnost-socialnich-sluzeb*
- *Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením. *Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v české republice [online]. Praha: Camille Latimier, [cit. 2020-03-20]. Dostupné z: www.spmpr.cz/co-delame/obhajoba-prav/adap/**
- Srov. např. REIF, Linda C. The ombudsman, good governance and the international human rights system. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2004, s. 2-3 či ROBSON, William Alexander; PAGE, Edward C. (eds.). Administrative Law. The ombudsman. Encyclopaedia Britannica [online]. Encyclopaedia Britannica, Inc., © 2020 [cit. 19. 3. 2020].
- *Standardy kvality sociálních služeb [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2007 [cit. 2020-04-07]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/standardy-kvality-socialnich-sluzeb/>*
- *Ve Vejprtech vzplál domov pro mentálně postižené. Osm lidí zemřelo. In: *I.Dnes.cz [online]. Vejprty, 19.1.2019 [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/usti/zpravy/vejprty-pozar-domov-duchodcu-zemrelo-osm-lidi-mimoradni-udalost-chomutovsko>.**
- *Veřejný ochránce práv [online]. Brno, 2020 [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/kancelar-vop/organizacni-struktura/>*
- *Veřejný ochránce práv [online]. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, [cit. 2020-03-24]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/>*

- *Veřejný ochránce práv* [online]. Brno [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/zpravy-o-cinnosti/statisticke-udaje-o-cinnosti/>
- *Veřejný ochránce práv* [online]. Brno [cit. 2020-07-11]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/historie/judr-motejl-prvni-cesky-verejny-ochrance-prav/>
*Veřejný ochránce práv. *Veřejný ochránce práv* [online]. Brno, 2020, 15.1.2020 [cit. 2020-07-18]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2020/domovy-pro-osoby-s-postizenim-nejsou-domovem/>*
- *Veřejný ochránce práv* [online]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/historie/judr-motejl-prvni-cesky-verejny-ochrance-prav/>.

Seznam tabulek

Tabulka 1 Demografické struktura žen dle věkové skupiny a dosaženého vzdělání	42
Tabulka 2 Demografická struktura mužů dle věkové struktury a dosaženého vzdělání	42

Seznam grafů

Graf 1 Vyhodnocení osobní zkušenosti s osobou s mentálním postižením	43
Graf 2 Vyhodnocení subjektivního názoru společnosti k osobě s mentálním postižením	44
Graf 3 Vyhodnocení zdroje znalosti konceptu chráněného bydlení.....	45
Graf 4 Subjektivní hodnocení míry tolerance dotazovaných se zkoumaným objektem	47
Graf 5 Subjektivní hodnocení možnosti podílet se na politickém dění v ČR.....	48
Graf 6 Hodnocení subjektivního názoru na ovlivnitelnost subjektů	49
Graf 7 Hodnocení subjektivní volby zkoumaného objektu do politického dění v ČR.....	50